

**ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ**

ОЛЕНА СТАЦУК

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки

**ЛУЦЬК
2021**

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол №_ від __.__.2020 р.).

Рецензенти: *Коробчук Т. І.* – к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет;

Шматковська Т. О. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування, Волинський національний університет імені Лесі Українки.

Стащук О. В.

С-37 **Управління фінансовою санацією підприємств** : методичні рекомендації до практичних занять для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня «магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Луцьк : «Вежа», 2021. 95 с.

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств» призначений для засвоєння теоретичних знань та набуття практичних навичок студентами щодо особливостей управління фінансами та фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання в умовах кризових явищ, оцінювання ймовірності банкрутства підприємств та використання фінансових методів відновлення платоспроможності підприємства та попередження його банкрутства.

Структура навчально-методичного видання відповідає тематиці лекційного курсу з дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств», має логічну послідовність, що дозволяє студентам у повному обсязі отримати базові знання з курсу та забезпечує виконання усіх компетентностей, передбачених галузевим стандартом вищої освіти для спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». Кожне практичне заняття у методичних рекомендаціях містить зміст теми, контрольні запитання до її засвоєння, практичні завдання та методичні рекомендації до їх виконання, а також тести для перевірки знань студентів.

Рекомендовано для студентів освітнього ступеня «магістр» денної та заочної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Структура навчальної дисципліни	6
Практичне заняття № 1 “Економічний зміст фінансової санації підприємств”	7
Практичне заняття № 2 “Система раннього попередження та реагування”	12
Практичне заняття № 3 “Санаційний аудит”	20
Практичне заняття № 4 “Форми, правила та умови фінансування санації підприємств”	26
Практичне заняття № 5 “Фінансові джерела санації підприємств”	33
Практичне заняття № 6 “Санація балансу”	39
Практичне заняття № 7 “Реструктуризація, банкрутство та ліквідація підприємств”	45
Практичне заняття № 8 “Оцінювання вартості майна підприємства під час його санації чи ліквідації”	54
Практичне заняття № 9 “Державна фінансова підтримка санації підприємств”	60
Основні формули для виконання практичних завдань.....	66
Термінологічний словник.....	70
Рекомендована література.....	91

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Управління фінансовою санацією підприємств» належить до дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Вивчення цієї дисципліни дозволяє сформувати у студента сучасні знання щодо теоретико-методичних аспектів фінансового менеджменту, його механізму та особливостей застосування фінансових методів, важелів та інструментів у процесі управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей.

Метою вивчення дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств» є формування у студента системи новітніх теоретичних знань та набуття практичних навичок з управління фінансами суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки. Предметом вивчення дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств» є економічні відносини, що виникають у процесі управління фінансами суб'єктів господарювання з метою відновлення їх платоспроможності та попередження банкрутства.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств» є:

- Вивчення теоретичних та методологічних основ фінансової санації та антикризового управління;
- набуття навичок із проведення санаційного аудиту та визначення ймовірності банкрутства підприємства;
- оволодіння методикою визначення вартості капіталу у ході санації чи ліквідації підприємства;
- управління статутним капіталом з метою відновлення платоспроможності підприємства;
- набуття навичок з оцінювання фінансового стану підприємства, виявленні позитивних та негативних аспектів його фінансового розвитку;
- оволодіння основними аспектами антикризового фінансового управління на підприємстві.

Вивчення дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств» студентами спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» сприяє набуття ними таких компетентностей, передбачених галузевим стандартом вищої освіти, як:

1. Загальні компетентності:

ЗК1 - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

2. Спеціальні (фахові) компетентності:

СК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій

для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

У результаті вивчення дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств» студенти досягнуть таких програмних результатів навчання:

ПР01. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПР02. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР04. Відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР08. Вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними.

ПР09. Застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.

ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

Вивчення фінансового менеджменту ґрунтується на знаннях з таких дисциплін, як: фінанси підприємств, фінансова діяльність суб'єктів господарювання, фінансовий аналіз, економіка підприємств, інвестування, фондовий ринок, фінансовий ринок та інші.

Шкала оцінювання знань студентів

з дисципліни «Управління фінансовою санацією підприємств»

Оцінка в балах	Шкала ECTS	Лінгвістична оцінка
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Добре
75–81	C	Добре
67–74	D	Задовільно
60–66	E	Задовільно
1–59		Незадовільно

Структура навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент»

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні	Самост. робота	Консультації	Форма контролю*/ Бали**
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи управління фінансовою санацією підприємств						
Тема 1. Економічний зміст фінансової санації підприємств	10	2	2	8	-	ДС,Т,РЗ / 12
Тема 2. Система раннього попередження та реагування	10	2	2	8	-	ДС,Т,РЗ / 12
Тема 3. Санаційний аудит	14	4	4	8	-	ДС,Т,РЗ / 12
Тема 4. Форми, правила та умови фінансування санації підприємств	14	2	4	8	2	ДС,Т,РЗ / 12
Разом за модулем 1	56	10	12	32	2	20
Змістовий модуль 2. Управління фінансуванням санації підприємств та їх банкрутство						
Тема 5. Фінансові джерела санації підприємств	16	4	4	6	2	ДС,Т,РЗ / 12
Тема 6. Санація балансу	14	4	4	6	-	ДС,Т,РЗ / 12
Тема 7. Реструктуризація, банкрутство та ліквідація підприємств	10	2	2	6	-	ДС,Т,РЗ / 12
Тема 8. Оцінювання вартості майна підприємства під час його санації чи ліквідації	10	2	2	6		ДС,Т,РЗ / 12
Тема 9. Державна фінансова підтримка санації підприємств	14	2	2	6	4	ДС,Т,РЗ / 12
Разом за модулем 2	64	14	14	30	6	МКР 2 / 30
Модульна контрольна робота	-	-	--	-	-	МКР 2/ 60
Всього годин/Балів	120 / 100	24 / 0	26 / 40	62 / 0	8 / 0	МКР / 60

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К –розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Бали***: поточне оцінювання проводиться за 12-бальною національною шкалою, що пропорційно переводиться за середньою поточною оцінкою, виходячи із того, що поточне оцінювання модуля 1 та модуля 2 не перевищує 20 балів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ФІНАНСОВОЇ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Мета заняття: набуття теоретичних знань щодо виявлення фінансової кризи на підприємстві, суті та особливостей фінансової санації підприємств, спираючись на чинну в Україні законодавчо-нормативну базу.

I. План практичного заняття:

1. Фінансова криза на підприємстві: види та фактори виникнення.
2. Економічна сутність санації підприємств.
3. Прийняття рішення щодо проведення фінансової санації підприємств.
4. Класична модель фінансової санації.
5. Розробка плану санації.
6. Суть, завдання та принципи антикризового фінансового управління.
7. Складові процесу антикризового фінансового управління.

II. Питання для контролю:

- Що розуміють під фінансовою кризою на підприємстві?
- Наведіть приклад зовнішніх та внутрішніх факторів, що зумовлюють фінансову кризу на підприємстві.
- Як поділяють фінансову кризу на підприємстві за структурними формами?
- Охарактеризуйте стратегічну кризу, кризу ліквідності та прибутковості.
- Дайте визначення поняттю “санація”.
- Які існують типи санаційних заходів?
- У чому полягає досудова та судова процедура санації?
- Які є форми санації без зміни юридичної особи?
- У яких випадках може прийматися рішення про проведення санації?
- Назвіть основні елементи класичної моделі фінансової санації.
- Які основні завдання вирішує антикризове фінансове управління?
- Назвіть та поясніть основні принципи організації системи антикризового фінансового управління.
- У чому полягає інституційний аспект антикризового фінансового управління?
- Які особи залучаються ззовні для виконання функцій антикризового менеджменту?
- На які етапи поділяється процес антикризового фінансового управління?

III. Тести до заняття №1:

1. До основних факторів, що зумовлюють стратегічну кризу на підприємстві, відносять:
 - 1) дефіцити в організаційній структурі;
 - 2) незадовільна структура капіталу;
 - 3) зайві виробничі потужності;

- 4) незадовільна робота з кредиторами;
- 5) низький рівень контролю якості.

2. Тактичними цілями санації є:

- 1) оптимізація політики капіталовкладень;
- 2) реструктуризація заборгованості підприємства;
- 3) визначення сфери діяльності підприємства;
- 4) визначення асортименту продукції та її споживачів;
- 5) визначення основних вартісних цільових показників;
- 6) соціальні цілі.

3. Санаційні заходи фінансово-економічного характеру:

1) відображають фінансові відносини, що виникають у процесі мобілізації й використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства;

2) спрямовані на вдосконалення організаційної структури підприємства, організаційно-правових форм бізнесу, підвищення якості менеджменту;

3) пов'язані з модернізацією й відновленням виробничих фондів, зі зменшенням простоїв і підвищенням ритмічності виробництва, підвищенням якості продукції й зниженням собівартості;

4) спрямовані на утворення й фінансування системи перепідготовки кадрів, пошук і пропозицію альтернативних робочих місць, додаткові виплати по безробіттю.

4. Добровільна санація – це:

1) процедура ліквідації неплатоспроможного підприємства, що здійснюється позасудовими органами на основі рішення власників або договору, складеного між власниками даного підприємства й кредиторами під контролем останніх;

2) процедура ліквідації неплатоспроможного підприємства, що здійснюється за рішенням господарського суду у процесі порушення справи про банкрутство;

3) поновлення ефективної діяльності в короткостроковому періоді;

4) поновлення ефективної діяльності в довгостроковому періоді;

5) немає правильної відповіді.

5. Останнім етапом класичної моделі санації є:

1) контроль за якістю реалізованих санаційних заходів;

2) виявлення кризи;

3) рішення про ліквідацію або санацію;

4) визначення цілей санації;

5) розробки програми санації.

6. Санація підприємства – це:

- 1) надання підприємству зовнішньої фінансової допомоги;
- 2) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом;
- 3) усі заходи, що здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення;
- 4) те саме, що й реструктуризація;
- 5) система заходів фінансового характеру.

7. Мета санації вважається досягнутою, якщо:

- 1) підприємство може виконувати зобов'язання перед бюджетом;
- 2) ліквідована заборгованість підприємства перед кредиторами й державою;
- 3) нормалізована виробнича діяльність та вдалося уникнути оголошення підприємства-боржника банкрутом з наступним припиненням його діяльності й продажем майна;
- 4) вдалося уникнути залучення зовнішніх санаторів.

8. План фінансового оздоровлення підприємства – це:

- 1) план відновлення ефективної діяльності в довгостроковому періоді;
- 2) план заходів щодо відновлення ефективної діяльності в короткостроковому періоді;
- 3) план відновлення фінансової стабільності;
- 4) інструмент планування фінансово-економічних, технічних, управлінських заходів щодо реформування неспроможного підприємства відповідно до потреб ринку, основні цілі яких – відновлення платоспроможності й підвищення конкурентних переваг боржника.

9. Методи організаційно-правового характеру:

- 1) відображають фінансові відносини, що виникають у процесі мобілізації й використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства;
- 2) спрямовані на вдосконалення організаційної структури підприємства, організаційно-правових форм бізнесу, підвищення якості менеджменту;
- 3) пов'язані з модернізацією виробничих фондів, з підвищенням ритмічності виробництва, підвищенням якості продукції й зниженням собівартості;
- 4) спрямовані на утворення й фінансування системи перепідготовки кадрів, пошук і пропозицію альтернативних робочих місць, додаткові виплати по безробіттю.

10. До основних факторів, що зумовлюють кризу прибутковості на підприємстві, відносять:

- 1) несприятливе співвідношення цін та собівартості;
- 2) високі процентні ставки;
- 3) надання небезпечних товарних кредитів;
- 4) незадовільна структура капіталу;
- 5) зайві виробничі потужності;
- 6) неефективна маркетингова політика;
- 7) форс-мажорні обставини.

11. Фінансова криза, зумовлена неоптимальною структурою капіталу, характеризується:

- 1) незбалансованістю вхідних та вихідних грошових потоків та несинхронністю їх формування у часі;
- 2) використанням значної частки залученого капіталу, що обмежує можливість формування його чистого грошового потоку;
- 3) високою часткою необоротних активів підприємства, що сповільнює оборотність авансованого капіталу;
- 4) надмірною часткою реальних інвестиційних проєктів, що реалізуються переважно за рахунок позичених фінансових ресурсів.

12. Основною стратегічною метою санації є:

- 1) відновлення поточної ліквідності;
- 2) відновлення платоспроможності;
- 3) поновлення ефективної діяльності в короткостроковому періоді;
- 4) поновлення ефективної діяльності в довгостроковому періоді;
- 5) відновлення фінансової стабільності.

13. Криза, зумовлена неоптимальною структурою активів, характеризується:

- 1) незбалансованістю вхідних та вихідних грошових потоків та несинхронністю їх формування у часі;
- 2) використанням значної частки залученого капіталу, що обмежує можливість формування його чистого грошового потоку;
- 3) високою часткою необоротних активів підприємства, що сповільнює оборотність авансованого капіталу;
- 4) надмірною часткою реальних інвестиційних проєктів, що реалізуються переважно за рахунок позичених фінансових ресурсів.

14. Функції плану санації:

- 1) використовується для розробки й реалізації відновлення платоспроможності й конкурентних переваг на ринку;
- 2) є інструментом, за допомогою якого кредитори, інвестори й інші користувачі плану фінансового оздоровлення можуть оцінити поточний і майбутній фінансовий стан підприємства, вірогідність й обґрунтованість планованих заходів, а також проконтролювати процес реалізації плану;

- 3) є потужним рекламним матеріалом передбачуваних заходів;
- 4) всі відповіді вірні.

15. До факторів, що зумовлюють кризу ліквідності на підприємстві, відносять:

- 1) незадовільна робота з дебіторами;
- 2) високі процентні ставки;
- 3) надання небезпечних товарних кредитів;
- 4) зниження кредитоспроможності підприємства;
- 5) відсутність та недієздатність системи контролінгу;
- 6) форс-мажорні обставини.

16. Визначте, які з даних факторів відносяться до зовнішніх факторів впливу на фінансову кризу:

- 1) дефіцити в організаційній структурі;
- 2) низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту;
- 3) зменшення купівельної спроможності населення;
- 4) криза окремої галузі;
- 5) сезонні коливання;
- 6) дефіцити у фінансуванні;
- 7) дискримінація підприємства органами влади та управління.

17. Визначте, які з даних факторів відносяться до внутрішніх факторів впливу на фінансову кризу:

- 1) дефіцити в організаційній структурі;
- 2) прорахунки у галузі постачання;
- 3) недоліки у виробничій сфері;
- 4) криза окремої галузі;
- 5) сезонні коливання;
- 6) дефіцити у фінансуванні;
- 7) посилення монополізму на ринку.

18. Ініціювати процедуру санації боржника до порушення провадження у справі про банкрутство мають право:

- 1) тільки боржник;
- 2) тільки кредитор;
- 3) боржник та кредитор;
- 4) Державний орган з питань банкрутства.

19. Методи організаційно-правового характеру:

1) спрямовані на вдосконалення організаційної структури підприємства, організаційно правових форм бізнесу, звільнення підприємства від непродуктивних виробничих структур ;

- 2) пов'язані з модернізацією виробничих фондів, з підвищенням ритмічності виробництва, зниженням собівартості;
- 3) спрямовані на утворення й фінансування системи перепідготовки кадрів, пошук і пропозицію альтернативних робочих місць;
- 4) відображають фінансові відносини, що виникають у процесі мобілізації й використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємства.

20. Проведення у справах про банкрутство регулюється такими законодавчими актами:

- 1) Господарським кодексом України;
- 2) Цивільним кодексом України;
- 3) Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;
- 4) Законом України «Про акціонерні товариства».

IV. Самостійне завдання:

Визначте основні зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансову кризу одного з підприємств області та з'ясуйте вид фінансової кризи на даному підприємстві.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2 **СИСТЕМА РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ**

Мета заняття: ознайомлення та набуття практичних навичок щодо побудови інформаційної системи раннього попередження та реагування – важливого інструменту системи контролінгу, а також застосування методів контролінгу у процесі санації.

I. План практичного заняття:

1. Сутність контролінгу в системі антикризового управління підприємством та характеристика його методів.
2. Основні етапи створення системи раннього попередження та реагування.
3. Економетричні моделі визначення ймовірності банкрутства підприємства:
 - 1) двофакторна модель оцінки ймовірності банкрутства;
 - 2) оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z-рахунку Альтмана;
 - 3) модель Романа Ліса для оцінки фінансового стану;
 - 4) метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства;
 - 5) прогнозна модель Таффлера;
 - 6) R-модель прогнозу ризику банкрутства;

- 7) модель Спрингейта;
 - 8) узагальнена модель, побудована на основі дискримінантної функції;
 - 9) модель Беєрмана;
 - 10) модель оцінки ймовірності банкрутства українських підприємств.
4. Якісні методики оцінки банкрутства підприємств:
 - 1) методика якісного аналізу В.В.Ковальова;
 - 2) метод Аргенті (А-рахунок);
 - 3) Методика компанії ERNST & WHINNEY;
 - 4) Метод Скоуна.
 5. Експрес-діагностика кризових явищ у фінансовому розвитку підприємства.
 6. Впровадження антикризового контролінгу на підприємстві.
 7. Реінжиніринг у фінансовому оздоровленні підприємства.

II. Питання для контролю:

- У чому полягає зміст санаційного контролінгу?
- Назвіть основні завдання санаційного контролінгу.
- Які основні функції виконує санаційний контролінг?
- Які ви знаєте основні методи санаційного контролінгу?
- Охарактеризуйте метод СОФТ-аналізу.
- У чому полягає сутність АВС (XYZ) – аналізу?
- Яким чином розраховується валова маржа, точка беззбитковості та поріг рентабельності?
 - Що таке запас фінансової стійкості?
 - Розкрийте зміст бенчмаркінгу як методу санаційного контролінгу.
 - Що таке система раннього попередження та реагування?
 - Які моделі прогнозування банкрутства ви знаєте?
 - Розкрийте економічний зміст моделі прогнозування банкрутства Альтмана.
 - Розкрийте економічний зміст прогнозування банкрутства за допомогою дискримінантної функції.
- Охарактеризуйте методику якісного прогнозування банкрутства В.В.Ковальова.
 - У чому полягає експерт-діагностика кризових явищ на підприємстві?
 - Назвіть основні етапи здійснення експрес-діагностики фінансової кризи на підприємстві.
 - Які є основні показники оцінки загрози виникнення фінансової кризи на підприємстві?
 - Визначте роль та суть реінжинірингу у фінансовому оздоровленні підприємства.

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Розрахувати поріг рентабельності та поріг беззбитковості. Визначити обсяг виготовлення деталей в місяць, період, у якому підприємство почне отримувати

прибуток та період, коли підприємство покриє свої постійні витрати за наступними даними:

Ціна реалізації продукції – 5 грн.

Обсяг реалізації продукції – 100 шт.

Змінні витрати на одиницю продукції – 3,80 грн.

Прямі постійні витрати – 70 грн.

Непрямі постійні витрати – 30 грн.

Завдання 2

Виручка від реалізації продукції становить 16 000 грн., змінні витрати на виробництво продукції складають 10 000 грн., а умовно-постійні – 4 000 грн. Визначити:

- 1) поріг рентабельності та запас фінансової стійкості;
- 2) вплив операційного важеля на прибуток підприємства;
- 3) як зберегти прибуток при скороченні виручки на 10 %?

Завдання 3

Виручка підприємства складає 1,5 млн. грн., змінні витрати на виробництво продукції – 1,05 млн. грн., а постійні – 0,3 млн. грн. Знайти:

- 1) скільки відсотків прибутку вдасться зберегти підприємству, якщо виручка від реалізації продукції зменшиться на 25 %;
- 2) відсоток зниження виручки, при якому підприємство повністю залишиться без прибутку і знову стане на поріг рентабельності;
- 3) на скільки відсотків необхідно знизити постійні витрати, щоб при скороченні виручки на 25 % і при попередній силі дії операційного лівериджу підприємство зберегло 60 % прибутку.

Завдання 4

Основні показники діяльності підприємства наведено в таблиці.

Показник	Попередній місяць	Звітний місяць
Виручка від реалізації продукції за вирахуванням ПДВ, акцизів, тис. грн.	17 967	34 220
Прибуток, тис. грн.	3290	6720
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	14 677	27 500
Сума змінних витрат, тис. грн.	13 132	25 000

Розрахувати:

- 1) поріг рентабельності та запас фінансової стійкості;
- 2) побудувати графіки виручки та витрат, позначити на графіку поріг рентабельності та запас фінансової стійкості;
- 3) чи можна вважати, що підприємство перебуває у стані фінансової кризи? Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 5

Основні показники діяльності підприємства наведено в таблиці.

Показники	Базовий період	Фактично за базовими цінами та витратами	Плановий період
Чистий дохід від реалізації	15000	14475	13750,5
Собівартість реалізованої продукції	13500	13320	12585
Валовий прибуток	1500	1275	1165,5

Розрахувати вплив зміни валового прибутку від таких факторів:

- 1) зміни обсягу реалізації;
- 2) зміни собівартості реалізованої продукції;
- 3) зміни цін на продукцію;
- 4) зміни структури реалізації продукції.

Завдання 6

Розрахувати та проаналізувати ймовірність банкрутства ВАТ за допомогою п'ятифакторної моделі Альтмана, якщо відомо, що станом на початок року робочий капітал підприємства був рівний 700 000 грн, виручка від реалізації 300 000 грн, собівартість реалізованої продукції 200 000 грн, інші операційні доходи 400 грн, адміністративні витрати 15 000 грн, витрати на збут 5 000 грн, інші операційні витрати 12 000 грн, загальна вартість активів 835 000 грн, ринкова капіталізація компанії 55 000 грн, сума заборгованості 180 000 грн.

Завдання 7

Розрахувати та проаналізувати ймовірність банкрутства ВАТ за допомогою моделі Спрінгейта, якщо відомо, що станом на початок року робочий капітал підприємства був рівний 200 000 грн, виручка від реалізації 300 000 грн, загальна вартість активів 368 000 грн, прибуток до сплати податків та процентів 36 000 грн, прибуток до сплати податків 24 000 грн, короткострокова заборгованість 120 000 грн.

Завдання 8

Розрахувати та проаналізувати ймовірність банкрутства ВАТ за допомогою універсальної дискримінантної функції, якщо відомо, що станом на початок року показник грошового потоку підприємства був рівний 800 000 грн, сума заборгованості 210 000 грн, виручка від реалізації 300 000 грн, собівартість реалізованої продукції 200 000 грн, інші операційні доходи 400 грн, адміністративні витрати 15 000 грн, витрати на збут 5 000 грн, інші операційні витрати 12 000 грн, виробничі запаси 54 000 грн, валюта балансу 456 000 грн.

IV. Тести до заняття №2:

1. Основні функції контролінгу такі:
 - 1) залучення капіталу;

- 2) інформаційне забезпечення та планування;
- 3) контроль та координація;
- 4) управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
- 5) управління грошовими потоками;
- 6) відповіді 1), 2), 4), 5).

2. Бенчмаркінг – це:

- 1) внутрішній аналіз та порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного підприємства;
- 2) маркетинговий аналіз ринку;
- 3) порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів та інших параметрів досліджуваного підприємства та підприємств-конкурентів;
- 4) порівняльний аналіз окремих процесів, функцій, методів і технологій досліджуваного підприємства та підприємств, які не є конкурентами даного;
- 5) аналіз сильних та слабких місць підприємства;
- 6) всі відповіді вірні.

3. Метою факторного аналізу відхилень є:

- 1) визначення та оцінювання впливу зовнішніх та внутрішніх факторів фінансової кризи на показники прибутковості підприємства;
- 2) визначення та оцінювання причин відхилень фактичних показників витрат від нормативних;
- 3) визначення повноти врахування в санаційній концепції всіх причин та факторів, які призвели до кризової ситуації;
- 4) всі відповіді вірні.

4. Реінжиніринг – це:

- 1) Створення моделі реального або існуючого бізнесу підприємства;
- 2) найбільш пов'язані між собою процедури, які спільно реалізують мету підприємства в рамках організаційної структури, що описує функціональні ролі та відносини;
- 3) радикальне перепроєктування бізнес-процесів для досягнення істотних поліпшень у таких ключових для сучасного бізнесу показниках результативності як витрати, якість, рівень обслуговування та оперативність;
- 4) дослідження функціональних характеристик продукції, що виробляється, з погляду еквівалентності їх вартості та корисності;
- 5) всі відповіді вірні.

5. Бенчмаркінг має наступні види:

- 1) внутрішній;
- 2) зовнішній;
- 3) міжнародний;
- 4) функціональний;
- 5) всі відповіді вірні.

6. До основних характеристик бюджетування відносять такі:

- 1) короткостроковість;
- 2) середньостроковість;
- 3) високий рівень конкретизації;
- 4) низький рівень конкретизації;
- 5) тісна інтеграція з контролем та аналізом відхилень.

7. Запас фінансової міцності підприємства – це:

- 1) величина, що відповідає обсягу виручки, отриманої у точці беззбитковості;
- 2) величина, що відповідає різниці між фактичним обсягом виручки підприємства при реалізації певного обсягу продукції, та обсягом виручки у точці беззбитковості;
- 3) величина, що відповідає різниці між фактичною виручкою, отриманою підприємством при реалізації продукції, та умовно-змінними витратами.
- 4) величина, що відповідає різниці між фактичним обсягом виручки, отриманої підприємством при реалізації певного обсягу продукції, та порогом рентабельності;

8. До можливостей розвитку вітчизняних підприємств за SWOT-аналізом відносять:

- 1) нейтралізація ризиків;
- 2) зацікавленість інвесторів;
- 3) наявність кваліфікованого персоналу;
- 4) усунення наявних слабких місць.

9. Поріг рентабельності показує:

- 1) виручку від реалізації товару, яка покриває змінні та прямі постійні витрати;
- 2) виручку від реалізації товару, яка покриває змінні та усі постійні витрати;
- 3) виручку від реалізації, при якій підприємство не має збитків, але ще не має прибутку;
- 4) виручку від реалізації, при якій підприємство отримує прибуток.

10. До сильних сторін вітчизняних підприємств за SWOT-аналізом можна віднести:

- 1) нейтралізація ризиків;
- 2) зацікавленість інвесторів;
- 3) зміна податкового законодавства;
- 4) низькі витрати на заробітну плату;
- 5) немає правильної відповіді.

11. Наслідками впровадження реінжинірингу є:

- 1) забезпечення високої привабливості товарів за рахунок якнайкращого співвідношення якості та ціни;
- 2) вибір нової технології та основного устаткування підприємства;
- 3) ігнорування чинних систем, структур і процедур компанії та радикальною зміною способів господарської діяльності;
- 4) всі відповіді вірні.

12. До інституцій та осіб, які, для виконання функцій антикризового менеджменту, залучаються ззовні належать:

- 1) представники банківських установ;
- 2) працівники органів статистики;
- 3) інститути спільного інвестування;
- 4) аудитори, незалежні експерти, консультанти;
- 5) керуючі санацією, які призначаються господарським судом.

13. До слабких сторін вітчизняних підприємств за методом SWOT-аналізу відносять:

- 1) інфляцію;
- 2) зловживання керівництва;
- 3) висока енергомісткість продукції;
- 4) криміногенний ризик;
- 5) всі відповіді вірні.

14. Формування фінансової стратегії фінансового контролера полягає у:

- 1) розробці методичного забезпечення діяльності окремих структурних підрозділів;
- 2) виробленні пропозицій щодо адаптації організаційної структури підприємства до обраної стратегії розвитку;
- 3) забезпеченні постійного аналізу та контролю ризиків у фінансово-господарській діяльності;
- 4) забезпеченні постійного контролю за дотриманням співробітниками встановленого документообороту;
- 5) координації процесу планування;
- 6) всі відповіді вірні.

15. Функціональний бенчмаркінг має на меті:

- 1) проаналізувати окремі процеси, функції, методи й технології в порівнянні з іншими підприємствами, які не є конкурентами розглядуваного;
- 2) здійснити порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів досліджуваного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів;
- 3) порівняти показники діяльності різних структурних підрозділів одного й

того самого підприємства;

4) швидке здійснення глибоких ключових змін системи управління, в результаті чого компанія досягає істотного зростання ефективності.

16. До якісних методик оцінки ймовірності банкрутства підприємств належать:

- 1) модель В.В.Ковальова;
- 2) прогнозна модель Таффлера;
- 3) R-модель прогнозу ризику банкрутства;
- 4) підхід Аргенті.

17. Основною відмінністю методу нуль-базис-бюджетування від від традиційного планування полягає в тому, що:

- 1) планові показники обчислюються на підставі попередніх тенденцій;
- 2) планові показники не враховують балансової вартості активів;
- 3) планові показники обчислюються на підставі нового обрахунку всіх норм та нормативів витрат, їх складу та структури;
- 4) планові показники не враховують поточне зростання цін.

18. При прогнозуванні банкрутства підприємства за допомогою двофакторної моделі основними показниками є:

- 1) коефіцієнт поточної ліквідності;
- 2) загальні активи підприємства;
- 3) чистий дохід;
- 4) коефіцієнт заборгованості.

19. При прогнозуванні банкрутства підприємства за допомогою моделі Спрінгейта, враховують такі коефіцієнти:

- 1) сума власних обігових коштів;
- 2) відношення позикового капіталу до загальних активів підприємства;
- 3) відношення обсягу продаж до вартості активів;
- 4) відношення прибутку до оподаткування до вартості активів;
- 5) відношення власного капіталу до загальних активів підприємства.

20. Прогнозування банкрутства найточніше можна здійснити за допомогою:

- 1) моделі Альтмана;
- 2) моделі Спрінгейта;
- 3) тесту на банкрутство Тамарі;
- 4) універсальної дискримінантної моделі.

V. Самостійне завдання:

Здійсніть санаційний контролінг одного з підприємств області методом SWOT -аналізу та оцініть ймовірність його банкрутства на основі Z-рахунку

Альтмана, моделі Беєрмана та моделі оцінки ймовірності банкрутства українських підприємств.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3 **САНАЦІЙНИЙ АУДИТ**

Мета заняття: на основі теоретичних знань дати практичні навички студентам щодо проведення санаційного аудиту в цілому та аналізу фінансової сфери неплатоспроможного підприємства, зокрема методів проведення аудиту власного капіталу, позичкового капіталу, кредиторської заборгованості, ліквідності активів, платоспроможності підприємства, оцінки його ділової активності та грошових потоків, а також визначення санаційної спроможності підприємства.

I. План практичного заняття:

1. Санаційний аудит та санаційна спроможність.
2. Інформаційне забезпечення санаційного аудиту.
3. Етапи та порядок проведення санаційного аудиту.
4. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства.
5. Аудит фінансової сфери підприємства.
6. Оцінка підприємства на ринку факторів виробництва та на ринку збуту.
7. Зміст акту аудиторської перевірки.

II. Питання для контролю:

- Що розуміють під аудитом?
- У яких випадках аудит вважається санаційним?
- У яких випадках проведення санаційного аудиту є обов'язковим?
- Дайте визначення поняття “санаційна спроможність підприємства”.
- Які ви знаєте джерела інформації для проведення санаційного аудиту?
- Назвіть основні етапи проведення санаційного аудиту.
- З яких елементів складається аналіз виробничо-господарської діяльності в процесі санаційного аудиту?
- З яких етапів складається аудит фінансової сфери підприємства?
- Назвіть основні показники, що характеризують структуру капіталу та фінансову незалежність.
- Що таке платоспроможність підприємства?
- Які показники характеризують майновий стан підприємства?
- Які показники розраховуються для оцінки ринкової активності підприємства?
- Назвіть методику розрахунку показників ліквідності підприємства.
- У чому полягає зміст аудиту дебіторської заборгованості?

- Охарактеризуйте особливості проведення аудиту реальних та фінансових інвестицій підприємства.

- Назвіть основні показники, що характеризують прибутковість підприємства.

- У чому полягає зміст аналізу становища підприємства на ринку факторів виробництва та збуту готової продукції в процесі санаційного аудиту?

- З яких розділів складається акт аудиторської перевірки?

- Які висновки є можливими в результаті санаційного аудиту?

III. Практичні завдання:

Завдання 1

На основі даних про діяльність підприємства розрахувати показники аудиту власного капіталу, а саме:

- коефіцієнт фінансової незалежності;

- коефіцієнт фінансової стійкості;

- коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Відомо, що власний капітал підприємства рівний 450 тис. грн, валюта балансу 862 тис. грн., позиковий капітал 362 тис. грн., необоротні активи 331 тис. грн., оборотні активи 369 тис. грн, довгострокові зобов'язання 200 тис. грн., активи 821 тис. грн.

Завдання 2

На основі даних про діяльність підприємства розрахувати такі показники аудиту власного капіталу:

- дивіденди на одну просту акцію;

- рентабельність акції;

- чистий прибуток на одну просту акцію;

- коефіцієнт цінності акцій.

Відомо, що виручка від реалізації 300 000 грн, собівартість реалізованої продукції 170 000 грн, інші операційні доходи 520 грн, адміністративні витрати 12 260 грн, витрати на збут 4 800 грн, інші операційні витрати 9 550 грн, дивіденди 6000 грн, кількість простих акцій – 200 000 шт., ринкова вартість акції 0,01 грн.

Завдання 3

Розрахувати показники оцінки ділової активності підприємства (продуктивність праці, оборотність власного капіталу, оборотність активів, період обороту дебіторської заборгованості, період обороту кредиторської заборгованості), якщо відомо, що середня чисельність працівників рівна 340 осіб, виручка від реалізації 300 000 грн, валюта балансу – 728 000 грн, дебіторська заборгованість 34 000 грн, кредиторська заборгованість – 12 000 грн, собівартість реалізованої продукції – 115 000 грн, власний капітал 515 000 грн.

Завдання 4

Оцінити прибутковість підприємства, розрахувавши коефіцієнт рентабельності власного капіталу, операційну рентабельність продажу, рентабельність основної діяльності, коефіцієнт прибутковості активів, виходячи з таких даних: прибуток після оподаткування 3 885,83 грн, власний капітал 410 650 грн, виручка від реалізації (з ПДВ) – 301 150 грн, валовий прибуток від реалізації – 16 908,33 грн, собівартість продукції 201 150 грн, прибуток до оподаткування 7 908,33 грн, активи 1 032 050 грн, нематеріальні активи 51 175 грн.

Завдання 5

У звітному році підприємством одержано 1250 тис. грн. чистого прибутку і сплачено 95 тис. грн. відсотків за користування позиковими коштами. Чисті активи підприємства склали 832 тис. грн., а резервний фонд – 4,25 % від суми чистих активів. Підприємство емітувало 100 000 шт. акцій (з них 2 000 – привілейованих) з ринковою вартістю 50 тис. грн., за якими звітного року нарахувало 5,5 тис. грн. дивідендів. Балансова вартість акцій – 4 950 тис. грн. Проаналізуйте фінансовий стан корпорації за допомогою показників:

- 1) капіталізованої вартості акцій;
- 2) віддачі акціонерного капіталу;
- 3) балансової вартості однієї акції;
- 4) співвідношення ринкової і балансової вартості акцій;
- 5) прибутку на акцію;
- 6) дивідендної віддачі на акцію;
- 7) коефіцієнта "ціна-дохід";
- 8) коефіцієнта платіжності;
- 9) коефіцієнта забезпеченості привілейованих акцій.

IV. Тести до заняття №3:

1. Основною метою санаційного аудиту є:

- 1) визначення достовірності звітності підприємства, її повноти і відповідності чинному законодавству;
- 2) формування висновків щодо реального фінансового стану підприємства;
- 3) оцінювання санаційної спроможності підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та наявної санаційної концепції;
- 4) розробка санаційної концепції підприємства;
- 5) визначення повноти та правильності нарахування та сплати податкових платежів до бюджету.

2. Кризовий фінансовий стан підприємства характеризується умовою:

- 1) покриття запасів і витрат власними оборотними коштами;
- 2) покриття запасів і витрат власними оборотними коштами й довгостроковими кредитами;

3) покриття запасів і витрат власними оборотними коштами, довгостроковими кредитами й короткостроковими кредитами;

4) неможливості покриття запасів і витрат власними оборотними коштами, довгостроковими й короткостроковими кредитами.

3. Коефіцієнт рентабельності реалізованої продукції визначається як відношення:

1) чистого прибутку до обсягів реалізації;

2) чистого прибутку до собівартості продукції;

3) чистого прибутку до витрат власного капіталу;

4) валового прибутку до обсягів реалізації продукції.

4. Санаційний аудит – це:

1) перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення вірогідності їхньої звітності та обліку;

2) перевірка публічної бухгалтерської звітності щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення санаційної стратегії;

3) перевірка первинних документів обліку та звітності та іншої інформації щодо їх повноти та відповідності чинному законодавству з метою складання фінансового плану санації підприємства;

4) всі відповіді вірні.

5. У процесі аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства здійснюють:

1) аналіз витрат на виробництво продукції;

2) оцінку майнового стану підприємства;

3) оцінку підприємства на ринку факторів виробництва;

4) всі відповіді вірні.

6. Основними параметрами дослідження маркетингової політики підприємства у процесі санаційного аудиту є:

1) визначення попиту на продукцію та його прогнозування;

2) вивчення ефективності планування собівартості ;

3) забезпечення відповідності рівня якості товарів вимогам ринку;

4) всі відповіді вірні.

7. Визначення кількості та місцезнаходження окремих структурних підрозділів, у тому числі допоміжних і обслуговуючих, оптимальність їх розташування, а також стан будівель і споруд здійснюється у процесі:

1) оцінки майнового стану підприємства;

- 2) дослідження загальної виробничої структури підприємства;
- 3) оцінки рівня технологій виробництва;
- 4) всі відповіді вірні.

8. Підприємство вважають неплатоспроможним у випадках, якщо:

- 1) наявних активів у ліквідній формі недостатньо для задоволення в установленій строк вимог, висунутих до підприємства кредиторами;
- 2) коефіцієнт абсолютної ліквідності є меншим за 0,2;
- 3) коефіцієнт покриття дорівнює 1;
- 4) дуже низьким є значення показника фінансового лівериджу;
- 5) до арбітражного суду надійшов позов з боку кредиторів.

9. Коефіцієнт фінансової незалежності визначають як відношення:

- 1) загальної суми статутного капіталу до підсумку балансу;
- 2) суми власного капіталу до підсумку балансу;
- 3) власного капіталу до поточних зобов'язань;
- 4) суми статутного капіталу до власного.

10. Аудит вважається санаційним у таких випадках, якщо:

- 1) проводиться внутрішнім аудитором;
- 2) проводиться зовнішнім аудитором;
- 3) передуює ухваленню рішення про неплатоспроможність або готує підстави для такого рішення;
- 4) всі відповіді вірні.

11. Санаційний аудит фінансової сфери підприємства передбачає:

- 1) оцінку динаміки і структури валюти балансу;
- 2) аудит реальних і фінансових інвестицій;
- 3) аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості;
- 4) аналіз грошових потоків;
- 5) всі відповіді вірні;
- 6) немає правильної відповіді.

12. Складання акту аудиторської перевірки є:

- 1) першим етапом санаційного аудиту;
- 2) другим етапом санаційного аудиту;
- 3) третім етапом санаційного аудиту;
- 4) четвертим етапом санаційного аудиту.

13. Підприємство вважається санаційно спроможним, якщо:

- 1) вартість ліквідаційної маси є більшою продисконтованої вартості майбутніх активів після проведення санації;
- 2) вартість ліквідаційної маси буде меншою, ніж обсяги чистого прибутку

підприємства після проведення санації;

- 3) продисконтована вартість майбутніх активів після проведеної санації буде більшою за вартість його ліквідаційної маси перед проведенням санації;
- 4) немає правильної відповіді.

14. До джерел інформації для проведення санаційного аудиту, що визначають стратегічне фінансове становище підприємства відносять:

- 1) баланс підприємства;
- 2) бізнес-плани;
- 3) дані про кадровий склад;
- 4) фінансові плани;
- 5) всі відповіді вірні.

15. Акт аудиторської перевірки в результаті санаційного аудиту містить висновки про:

- 1) наявність у підприємства санаційної концепції;
- 2) доцільність формування плану санації;
- 3) санаційну спроможність підприємства;
- 4) реалістичність санаційної програми;
- 5) всі відповіді вірні.

16. До основних показників оцінки ділової активності підприємства належать:

- 1) продуктивність праці;
- 2) фондвіддача;
- 3) ринковий курс акцій;
- 4) оборотність коштів у розрахунках;
- 5) оборотність основного капіталу.

17. Основні показники ліквідності та платоспроможності підприємства:

- 1) коефіцієнт покриття;
- 2) рентабельність продажу;
- 3) оборотність оборотних засобів;
- 4) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- 5) коефіцієнт фінансового левериджу.

18. До основних показників, які характеризують структуру капіталу та фінансову незалежність підприємства, відносять:

- 1) показник фінансового левериджу;
- 2) показник абсолютної ліквідності;
- 3) коефіцієнт покриття;
- 4) коефіцієнт автономії;
- 5) коефіцієнт фінансової стабільності.

19. До основних показників, які характеризують ринкової активності підприємства належать:

- 1) частка підприємства на ринку;
- 2) обсяг виручки від реалізації;
- 3) дохід на акцію;
- 4) цінність акції.

20. Коефіцієнт оборотності активів визначається як співвідношення:

- 1) середньорічної валюти балансу до виручки від реалізації;
- 2) чистого доходу до середньорічної вартості;
- 3) виручки від реалізації до середньорічної валюти балансу;
- 4) відношення власного капіталу до позикового.

V. Самостійне завдання:

Проведіть санаційний аудит фінансової сфери одного з підприємств області, використавши показники ліквідності, рентабельності, фінансової стійкості, ділової та ринкової активності. На основі аналізу зробіть висновок про санаційну спроможність даного підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4 **ФОРМИ, ПРАВИЛА ТА УМОВИ ФІНАНСУВАННЯ САНАЦІЇ** **ПІДПРИЄМСТВ**

Мета заняття: на основі теоретичних знань дати практичні навички із визначення потреби підприємства в капіталі та перевірки дотримання суб'єктами господарювання основних правил фінансування.

I. План практичного заняття:

1. Класифікація форм фінансування санації підприємства.
2. Суть та види потреби в капіталі.
3. Визначення потреби в капіталі для фінансування ОЗ і нематеріальних активів.
4. Потреба в капіталі для фінансування оборотних активів.
5. Правила фінансування.
6. Фінансова рівновага на підприємстві.
7. Оперативний механізм фінансової стабілізації.
8. Тактичний механізм фінансової стабілізації на підприємстві.
9. Стратегічний механізм фінансової стабілізації на підприємстві.

II. Питання для контролю:

- Які існують види фінансування санації підприємств?

- Назвіть форми санації без залучення додаткових фінансових ресурсів.
 - У яких формах здійснюється фінансова санація із залученням додаткового фінансового капіталу?
 - Що розуміють під потребою в капіталі?
 - Які є види потреб в капіталі?
 - Які є види потреб у капіталі підприємства за видами його діяльності.
- Наведіть приклад.
- Як розраховується загальна потреба в капіталі?
 - Які фактори впливають на визначення санаційної потреби в інвестиційному капіталі?
 - Як визначається потреба в капіталі для фінансування оборотних активів?
 - Назвіть основні методи розрахунку потреби в капіталі для фінансування оборотних активів.
 - Дайте коротку характеристику методів розрахунку потреби в капіталі для фінансування оборотних активів.
 - Які ви знаєте правила фінансування підприємств?
 - Сформулюйте умови золотого правила фінансування підприємств.
 - Які є умови дотримання золотого правила балансу?
 - Сформулюйте основні умови правила вертикальної структури капіталу.
 - Що передбачає фінансова рівновага на підприємстві?
 - Який основний зміст оперативного механізму фінансової стабілізації?
 - Що являє собою тактичний механізм фінансової стабілізації на підприємстві?
 - У чому полягає основний зміст стратегічного механізму фінансової стабілізації?

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Перевірити дотримання підприємством умов золотого правила фінансування, якщо відомо, що баланс підприємства характеризується наступними показниками, тис. грн.:

Актив		Пасив	
1.Основні засоби	1 833,6	1.Статутний капітал	32,1
2.Нематеріальні активи	2,0	2.Інший додатковий капітал	2 215,4
3.Незавершене будівництво	55,7	3.Нерозподілений прибуток	(579,1)
4.Запаси	135,2	4.Довгострокові зобов'язання	88,1
5.Дебіторська заборгованість	77,5	5.Короткострокові кредити банків	150,0
6.Грошові кошти	9,3	6.Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	206,8
Баланс	2 113,3	Баланс	2 113,3

Завдання 2

Пояснити зміст золотого правила балансу. Використовуючи дані таблиці,

перевірити дотримання підприємством умов цього правила.

Актив, тис грн.		Пасив, тис грн.	
1. Основні засоби	2 162	1. Статутний капітал	2 110
2. Виробничі запаси	845	2. Інший додатковий капітал	900
3. Незавершене виробництво	11	3. Нерозподілений прибуток	(838)
4. Готова продукція	681	4. Довгострокові зобов'язання	103
5. Товари	137	5. Короткострокові кредити банків	163
6. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 693	6. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2 776
7. Інша дебіторська заборгованість	207	7. Поточні зобов'язання за розрахунками	608
8. Грошові кошти та їх еквіваленти	94	8. Інші поточні зобов'язання	8
Баланс	5 830	Баланс	5 830

Завдання 3

Використовуючи дані таблиці, перевірити дотримання підприємством умов правила вертикальної структури капіталу.

Актив, тис грн.			Пасив, тис грн.		
	На поч. періоду	На кін. періоду		На поч. періоду	На кін. періоду
1. Основні засоби	2 162	1 986	1. Статутний капітал	2 110	2 110
2. Виробничі запаси	845	715	2. Інший додатковий капітал	900	890
3. Незавершене виробництво	11	15	3. Нерозподілений прибуток	(838)	(1 010)
4. Готова продукція	681	621	4. Довгострокові зобов'язання	103	89
5. Товари	137	104	5. Короткострокові кредити банків	163	150
6. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1 693	1 741	6. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2 776	2 616
7. Інша дебіторська заборгованість	207	282	7. Поточні зобов'язання за розрахунками	608	646
8. Грошові кошти та їх еквіваленти	94	42	8. Інші поточні зобов'язання	8	15
Баланс	5 830	5 506	Баланс	5 830	5 506

Завдання 4

Визначити потребу в капіталі для фінансування оборотних активів протягом звітного періоду (одного кварталу) кумулятивним та елективним методами за таких даних:

- плановий обсяг витрат на виробництво та реалізацію продукції – 150 тис грн.;

- планові залишки готової продукції на складі на початок та на кінець звітного періоду є незмінними;

- структура витрат підприємства характеризується такими даними:
 прямі матеріальні витрати – 32 %;
 прямі витрати на оплату праці та нарахування на неї – 30 %;
 загальновиробничі витрати – 23 %;
 адміністративні витрати – 9 %;
 витрати на збут – 6 %;
- середній період постачання та зберігання сировини та матеріалів на складі – 7 днів;
- строк оплати сировини становить 5 днів з часу її оприбуткування на складі;
- тривалість виробництва готової продукції – 8 днів;
- тривалість зберігання готової продукції на складі – 2 дні;
- підприємство надає відстрочку платежу за оплату продукції протягом 12 днів.

Завдання 5

Запланований обсяг реалізації продукції за три місяці складає 1638000 грн., термін складання запасів 45 днів, термін кредиту постачальників – 40 днів, термін погашення дебіторської заборгованості – 30 днів. Визначте потребу підприємства у власному оборотному капіталі.

IV. Тести до заняття №4:

1. Фінансова рівновага передбачає:

- 1) рівність грошових надходжень підприємства та потреби в капіталі для виконання поточних платіжних зобов'язань;
- 2) рівність резервів ліквідності на початок та кінець періоду;
- 3) рівність власного та позичкового капіталу;
- 4) рівність кредиторської та дебіторської заборгованості;
- 5) рівність суми початкового стану резервів, грошового потоку та надходжень від фінансової діяльності та суми інвестицій, погашеної заборгованості, дивідендів і поповнення резервів.

2. За джерелами мобілізації фінансових ресурсів розрізняють наступні форми фінансування суб'єктів господарювання:

- 1) власний та позичковий капітал;
- 2) зовнішнє та внутрішнє фінансування;
- 3) спільне та іноземне інвестування;
- 4) кредитування на поворотній та безповоротній основі;
- 5) правильна відповідь відсутня.

3. Потреба в інвестиційному капіталі визначається на основі:

- 1) фінансового плану;
- 2) бюджету капітальних вкладень;
- 3) плану надходження грошових коштів;

- 4) плану використання інвестиційних ресурсів;
- 5) всі відповіді вірні.

4. Джерелами фінансування санації можуть бути:

- 1) кошти, залучені на умовах позики;
- 2) кошти, залучені на умовах власності;
- 3) кошти, залучені на безповоротній основі;
- 4) всі відповіді вірні.

5. Механізми фінансової стабілізації дозволяють:

- 1) знизити фінансову загрозу банкрутства;
- 2) знизити залежність підприємства від використання позикового капіталу;
- 3) прискорити темпи економічного розвитку;
- 4) всі відповіді вірні;
- 5) немає правильної відповіді.

6. Потреба в капіталі – це:

1) виражена в грошовому еквіваленті потреба підприємства у грошових та матеріальних засобах, необхідних для фінансування інвестиційної та операційної діяльності підприємства;

2) виражена в грошовому еквіваленті потреба підприємства у грошових та матеріальних засобах, необхідних для виконання поставлених цілей та забезпечення фінансової рівноваги;

3) виражена в грошовому еквіваленті потреба підприємства у матеріальних засобах, необхідних для забезпечення фінансової рівноваги;

4) немає правильної відповіді.

7. Санація із залученням додаткових фінансових ресурсів передбачає:

- 1) пролонгація строків сплати заборгованості;
- 2) зменшення номінального капіталу підприємства;
- 3) зменшення номінального капіталу з подальшим його збільшенням;
- 4) самофінансування;
- 5) всі відповіді вірні.

8. Головною стратегічною ціллю санації є:

1) досягнення довгострокових конкурентних переваг;

2) відновлення ефективної діяльності підприємства в довгостроковому періоді;

3) вибір найбільш оптимальних варіантів розвитку фірми;

4) оптимізація політики капітальних вкладень;

5) всі відповіді правильні.

9. Базою для визначення потреби в капіталі з метою здійснення виробничо-

технічних санаційних заходів є:

- 1) розмір поточних платіжних зобов'язань;
- 2) сума довгострокової кредиторської заборгованості;
- 3) обсяг потреби в інвестиційному та оборотному капіталі;
- 4) очікуваний обсяг виручки від реалізації окремих активів;
- 5) додатний грошовий потік, очікуваний у періоді проведення санації.

10. Золоте правило балансу вимагає:

- 1) паралельності строків фінансування та інвестування;
- 2) додержання певних співвідношень між статтями пасивів та активів;
- 3) щоб основні засоби фінансувались за рахунок власного капіталу та довгострокових позик;
- 4) виконання певних співвідношень між окремими статтями пасиву;
- 5) щоб довгострокові пасиви використовувалися не лише для фінансування основних засобів, а й довгострокових оборотних активів.

11. До потреби в капіталі для забезпечення видатків, що виникають в результаті фінансової діяльності відносять:

- 1) сплата податків на прибуток;
- 2) придбання нематеріальних активів;
- 3) погашення позичок;
- 4) всі відповіді вірні.

12. Правило вертикальної структури балансу вимагає:

- 1) щоб відношення власного капіталу до позичкового дорівнювало 1 : 1;
- 2) щоб коефіцієнт заборгованості не перевищував 100 %;
- 3) щоб структура капіталу та структура активів були узгоджені між собою;
- 4) дотримання певного співвідношення між власним та позичковим капіталом, що залежить від галузевих та інших умов діяльності останнього;
- 5) розрахунку двох показників: коефіцієнта фінансової незалежності та показника фінансового лівериджу.

13. На обсяги потреби в капіталі для фінансування необоротних активів впливають такі фактори:

- 1) масштаби підприємства; вид діяльності, форма використання основних засобів; строк окупності інвестицій;
- 2) обсяги виробництва продукції; форма оподаткування; місце розташування підприємства; форма власності підприємства;
- 3) вид діяльності; обсяги виробництва продукції; вартість модернізації існуючих основних засобів; строк окупності інвестицій;
- 4) немає правильної відповіді.

14. Санація без залучення нового фінансового капіталу може бути у таких

формах:

- 1) конверсія боргу у власність;
- 2) безповоротна фінансова допомога власників;
- 3) зменшення номінального капіталу підприємства з подальшим його збільшенням;
- 4) емісія конверсійних облігацій;
- 5) всі відповіді правильні.

15. Зменшення статутного капіталу з подальшим його збільшенням відносять до санації:

- 1) із залученням додаткового фінансового капіталу;
- 2) без залучення додаткових фінансових ресурсів;
- 3) немає правильної відповіді.

16. Правило фінансування, яке вимагає, щоб строки, на які мобілізуються фінансові ресурси, збігалися зі строками, на які вони мобілізуються в реальні чи фінансові інвестиції, називається:

- 1) золотим правилом фінансування;
- 2) золотим банківським правилом;
- 3) правилом вертикальної структури балансу;
- 4) правилом узгодженості строків;
- 5) золотим правилом балансу.

17. Оперативний механізм фінансової стабілізації здійснюється шляхом:

- 1) підвищення рентабельності виробництва;
- 2) забезпечення ефективної політики формування структури капіталу;
- 3) збільшення обсягу власних фінансових ресурсів;
- 4) конверсії частки ліквідних активів;
- 5) дезінвестування необоротних активів.

18. Тактичний механізм фінансової стабілізації здійснюється шляхом:

- 1) підвищення рентабельності виробництва;
- 2) забезпечення ефективної політики формування структури капіталу;
- 3) збільшення обсягу власних фінансових ресурсів;
- 4) конверсії частки ліквідних активів;
- 5) дезінвестування необоротних активів.

19. Стратегічний механізм фінансової стабілізації здійснюється шляхом:

- 1) підвищення рентабельності виробництва;
- 2) забезпечення ефективної політики формування структури капіталу;
- 3) збільшення обсягу власних фінансових ресурсів;
- 4) конверсії частки ліквідних активів;
- 5) дезінвестування необоротних активів.

20. Дезінвестування необоротних активів полягає в:

- 1) ліквідації портфеля короткострокових фінансових інвестицій;
- 2) зниження страхового запасу товарно-матеріальних цінностей;
- 3) реалізація довгострокових фінансових інструментів;
- 4) здійснення операції зворотнього лізингу;
- 5) всі відповіді правильні.

V. Самостійне завдання:

Перевірте на прикладі балансу одного з підприємств області виконання правил фінансування: золотого правила фінансування, золотого правила балансу, правила вертикальної структури балансу.

Визначте оперативні, тактичні та стратегічні заходи фінансової стабілізації для даного підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5 **ФІНАНСОВІ ДЖЕРЕЛА САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ**

Мета заняття: на основі теоретичних знань дати практичні навички студентам щодо основних джерел та методів фінансування санації підприємств: фінансування санації з внутрішніх джерел, фінансування санації за рахунок збільшення статутного капіталу підприємства та за рахунок альтернативних методів у разі його банкрутства, ліквідації чи реорганізації.

I. План практичного заняття:

1. Класифікація внутрішніх фінансових джерел санації підприємств.
2. Збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків.
3. Фінансування санації власниками підприємства.
4. Збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості.
5. Збільшення номінальної вартості корпоративних прав.
6. Обмін облігацій на акції.
7. Альтернативна санація.
8. Форми участі кредиторів та персоналу у санації боржника.

II. Питання для контролю:

- Як поділяють внутрішні джерела фінансової санації підприємств?
- Назвіть основні види вхідних грошових потоків підприємства.
- Яким чином можна забезпечити збільшення виручки від реалізації на підприємстві?
- У чому полягає реструктуризація активів та які є її форми здійснення?
- Яким чином класифікуються вихідні грошові потоки підприємства?

- Які чинники впливають на собівартість продукції?
- Як підприємство може забезпечити зниження собівартості продукції?
- Назвіть форми фінансування санації власниками підприємства.
- Які основні цілі збільшення статутного капіталу?
- Яка санація називається двоступінчатою?
- Які ви знаєте методи збільшення статутного капіталу підприємства?
- Що таке “курс емісії” і яким є його порядок розрахунку?
- Як розраховується грошова оцінка першочергового права на придбання акцій?
- Що являє собою емісійний дохід?
- Як відбувається збільшення номінальної вартості корпоративних прав?
- Що таке “облігація конверсійної позики” та які вона має переваги?
- Назвіть основні види доплат за облігаціями конверсійної позики.
- У чому полягає суть альтернативної санації?
- Якими способами можуть діяти кредитори у процесі фінансової санації підприємства-боржника?
- Назвіть основні форми фінансування санації персоналом підприємства.

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Розрахувати всі показники, що характеризують збільшення статутного капіталу акціонерного товариства, відповідно до вихідних даних: номінальна вартість акції 50 грн; кількість акцій становить 20 000 шт.; прийнято рішення про збільшення статутного капіталу на 50 %; курс реалізації додаткових акцій – 1,4 номіналу; курс старих акцій до збільшення статутного капіталу – 100 грн.

Визначити курсову вартість акцій та зміну фінансово-майнового стану старих акціонерів.

Результати розрахунків зазначити у таблицях 1 – 5.

Таблиця 1

Статутний капітал	Номінальна вартість	Кількість акцій	Курс акцій	Курсова вартість АТ
Початковий				
Збільшення				

Таблиця 2

Початковий статутний капітал	Розмір додаткової емісії	Кількість акцій до збільшення	Кількість додаткових акцій	Біржовий курс

Таблиця 3

Акції	Кількість	Старий курс	Новий курс	Середній курс	Курсова вартість 1	Курсова вартість 2	Курсовий прибуток (збиток)
Старі	2		-				
Нові	1	-					

Разом			
-------	--	--	--

Таблиця 4

Біржовий курс акцій до збільшення	Курс емісії нових акцій	Співвідношення, за яким здійснюється емісія	Вартість переважного права

Таблиця 5

Вартість 2-х акцій до емісії	Зміна курсу в результаті емісії	Виручка від реалізації переважного права	Майновий стан після емісії	Зміна майнового стану

Завдання 2

Використовуючи дані, наведені в балансі, розрахувати балансовий і капіталізований курси акцій підприємства, якщо середньорічна сума прибутку становить 50 тис грн., а ставка капіталізації – 10 %. Зробити висновки.

Актив, тис грн.		Пасив, тис грн.	
Необоротні активи	1 230	Статутний капітал	750
Оборотні активи	615	Додатковий вкладений капітал	430
		Інший додатковий капітал	90
		Нерозподілений прибуток	116
		Вилучений капітал	(30)
		Зобов'язання	489
Баланс	1 845	Баланс	1 845

Завдання 3

Загальні збори акціонерного товариства прийняли рішення про збільшення статутного капіталу підприємства з 40 млн грн. до 50 млн грн. шляхом додаткової емісії акцій. На кожні чотири старі акції було вирішено випустити одну нову. Перед збільшенням статутного капіталу біржовий курс однієї акції номінальною вартістю 110 грн становив 150 грн. Курс емісії нових акцій – 125 %. Визначити емісійний дохід емітента та середній біржовий курс акцій після емісії, якщо на зміну курсу вплинув лише факт збільшення капіталу. Як при цьому зміниться майновий стан акціонера, який володів чотирма акціями до нової емісії, якщо він використав переважне право на купівлю нових акцій.

Завдання 4

Розрахувати зміну фінансово-майнового стану старих акціонерів (дані заповнити у таблицю 6), якщо розмір статутного капіталу акціонерного товариства рівний 800 000 грн, номінальна вартість акцій – 100 грн, додаткове залучення коштів – 200 000 грн. прийнято рішення про збільшення статутного капіталу за рахунок виплати дивідендів та за рахунок нерозподіленого прибутку та резервних фондів, що перевищують передбачений законодавством розмір,

шляхом емісії додаткових акцій. Відношення, за яким збільшується статутний капітал – 4:1 (25 %). Резерви та нерозподілений прибуток становлять 1 000 000 грн.

Таблиця 6

Біржовий курс акцій до збільшення	Біржовий курс акцій після збільшення	Вартість мінімального пакету акцій до збільшення	Вартість мінімального пакету акцій після збільшення	Зміна

IV. Тести до заняття №5:

1. До внутрішніх джерел збільшення вхідних грошових потоків відносяться:
 - 1) виручка від реалізації основної продукції;
 - 2) сплата податків до бюджету;
 - 3) доходи від інвестиційної діяльності;
 - 4) кошти, залучені в результаті емісії корпоративних прав;
 - 5) оплата товарів, робіт, послуг.

2. Збільшення вхідних грошових потоків досягається за рахунок:
 - 1) купівлі необоротних активів;
 - 2) стимулювання збуту продукції;
 - 3) проведення рекламних акцій;
 - 4) заморожування інвестицій;
 - 5) правильна відповідь відсутня.

3. Альтернативна санація передбачає:
 - 1) альтернативний вибір фінансових джерел санації між власними та залученими;
 - 2) комбінацію зменшення та збільшення статутного капіталу;
 - 3) зменшення номінальної вартості статутного капіталу або безповоротну фінансову допомогу власників;
 - 4) випуск облігацій конверсійної позики;
 - 5) трансформацію боргу у власність.

4. Які існують види доплат для приведення у відповідність реальну ціну акцій з врахуванням вартості конверсії?
 - 1) фіксованого розміру;
 - 2) зростаючого розміру;
 - 3) прив'язані до дивідендів;
 - 4) спадного розміру;
 - 5) всі відповіді вірні.

5. При зменшенні витрат на інвестиційні потреби враховують такі аспекти:

- 1) окупність інвестицій;
- 2) дохідність інвестицій;
- 3) структура портфеля цінних паперів;
- 4) можливість використання лізингу.

6. Зменшення зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань досягається за рахунок:

- 1) скорочення суми постійних витрат;
- 2) скорочення рівня змінних витрат;
- 3) пролонгація строків кредиторської заборгованості по товарних операціях;
- 4) відстрочки виплати нарахованих дивідендів;
- 5) всі відповіді вірні.

7. Надмірний рівень запасів на підприємстві викликає:

- 1) високий рівень дебіторської заборгованості;
- 2) оптимальну структуру капіталу;
- 3) зниження ліквідності підприємства;
- 4) підвищення інвестицій підприємства.

8. Інвестиції, здійснювані підприємством, що перебуває у фінансовій кризі, згортаються:

- 1) якщо підприємство є неплатоспроможним;
- 2) якщо відсутні джерела для продовження фінансування інвестицій;
- 3) з метою збільшення вхідних грошових потоків;
- 4) з метою зменшення вихідних грошових потоків;
- 5) у разі, якщо це призводить до істотного збільшення витрат виробництва.

9. Збільшення кількості акцій існуючої номінальної вартості можливе за рахунок:

- 1) індексації основних засобів;
- 2) реінвестування прибутку;
- 3) додаткових внесків учасників;
- 4) додаткових внесків акціонерів;
- 5) всі відповіді вірні.

10. До санаційних заходів в межах реструктуризації активів відносять:

- 1) мобілізацію прихованих резервів;
- 2) переведення короткострокової заборгованості у довгострокову;
- 3) використання факторингу;
- 4) всі відповіді вірні.

11. До витрат, які не відносяться до собівартості продукції, але є резервом

зменшення вихідних грошових потоків підприємств, належать:

- 1) витрати на рекламні заходи;
- 2) проценти за прострочені банківські позички;
- 3) збитки у вигляді безнадійної заборгованості;
- 4) дебіторська заборгованість;
- 5) всі відповіді вірні.

12. Підприємство може впливати на обсяги таких вихідних грошових потоків:

- 1) оплату товарів, робіт, послуг, які визначають собівартість продукції;
- 2) оплату товарів, робіт, послуг, які не відносяться до валових витрат;
- 3) здійснення реальних і фінансових інвестицій;
- 4) оплату податків ті інших платежів до бюджету;
- 5) повернення капіталу, що був залучений на фінансовому ринку;
- 6) всі відповіді вірні.

13. До найважливіших функцій факторингу відносять:

- 1) кредитування;
- 2) управління вихідними грошовими потоками;
- 3) управління кредиторською заборгованістю;
- 4) покриття ризику;
- 5) передача управління дебіторською заборгованістю.

14. Переважне право на придбання акцій дає змогу колишнім власника:

- 1) отримати додаткові доходи у разі збільшення статутного капіталу;
- 2) зберегти свою частку (у процентному співвідношенні) у статутному капіталі;
- 3) попередити “розмивання” вартості своєї частки у статутному капіталі внаслідок емісії акцій за низьким курсом;
- 4) зберегти свою частку голосів на загальних зборах власників;
- 5) придбати нові акції за ціною, нижчою за номінальну вартість.

15. Збільшення номінальної вартості корпоративних прав можливе за рахунок:

- 1) індексації основних засобів;
- 2) реінвестування прибутку;
- 3) додаткових внесків учасників;
- 4) додаткових внесків акціонерів;
- 5) всі відповіді вірні.

16. Розрізняють такі основні групи факторів, що впливають на зміну собівартості продукції:

- 1) зміна обсягів виробництва;
- 2) зміна цін на готову продукцію;

- 3) зміна структури продукції;
- 4) зміна ставки ПДВ;
- 5) зміна організації виробництва та умов праці.

17. Двоступінчаста санація передбачає:

- 1) продаж основних засобів з подальшим отриманням їх у лізинг;
- 2) збільшення обсягів реалізації після зниження ціни;
- 3) збільшення статутного капіталу після його зниження;
- 4) немає правильної відповіді.

18. До цілей збільшення статутного капіталу належать:

- 1) зростання кредитоспроможності підприємства;
- 2) зниження заборгованості по заробітній платі;
- 3) продовжити термін санації;
- 4) мобілізація фінансових ресурсів для виконання санаційних заходів.

19. До методів зростання статутного капіталу належать:

- 1) зменшення кількості акцій;
- 2) збільшення номінальної вартості акцій;
- 3) обмін акцій на облігації;
- 4) збільшення кількості акцій.

20. Назвіть форми участі в санації кредиторів:

- 1) трансформація боргу у власність;
- 2) списання заборгованості;
- 3) надання санаційних кредитів;
- 4) всі відповіді правильні.

V. Самостійне завдання:

Визначте оптимальні внутрішні та зовнішні джерела санації для фінансово нестабільного підприємства області.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6 **САНАЦІЯ БАЛАНСУ**

Мета заняття: на основі теоретичних знань дати практичні навички студентам щодо формування власного капіталу підприємства, основних методів зменшення статутного капіталу: зменшення номінальної вартості акцій та зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості; визначення санаційного прибутку суб'єктів господарювання у процесі санації балансу.

I. План практичного заняття:

1. Призначення, функції та складові власного капіталу підприємства.
2. Збитки підприємства та джерела їх покриття.
3. Сутність санації балансу та призначення санаційного прибутку.
4. Зменшення статутного капіталу підприємства.
5. Зменшення номінальної вартості акцій.
6. Зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості.

II. Питання для контролю:

- В чому полягає суть санації балансу?
- Що таке власний капітал підприємства?
- Які функції виконує власний капітал підприємства?
- З яких елементів складається власний капітал підприємства?
- Що являє собою балансовий курс акцій та яка методика його розрахунку?
- Дайте визначення поняття “збитки підприємства”.
- Назвіть основні причини збиткової діяльності підприємства.
- Які є основні джерела покриття непокритих збитків підприємства?
- Яка основна мета санації балансу?
- Що розуміють під санаційним прибутком?
- Яка роль безповоротної фінансової допомоги у санації балансу?
- Як можна розрахувати санаційний прибуток?
- Чи є дизажіо емісійним доходом?
- Назвіть основні цілі зменшення статутного капіталу підприємства.
- Які ви знаєте методи зменшення статутного капіталу підприємства?
- Що називають деномінацією та конверсією акцій?
- Яким є механізм зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості?

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Фінансову діяльність підприємства протягом звітного року характеризують такі дані:

- розміщено корпоративні права за курсом 120 %;
- номінальна вартість емісії – 100 тис грн.;
- чистий прибуток підприємства - 50 тис грн.;
- 60 % чистого прибутку спрямовано на виплату дивідендів;
- 20 % чистого прибутку використано на поповнення резервного капіталу;
- підприємство отримало на безоплатній основі необоротні активи первісною вартістю 30 тис грн.

Розрахувати приріст власного капіталу підприємства за звітний період у розрізі окремих статей.

Завдання 2

Розрахувати балансовий курс акцій після санації, приріст вартості акції та

збитки акціонерів, якщо номінальна вартість акцій дорівнює 50 грн, кількість емітованих акцій – 40 шт, запланований розмір валового санаційного прибутку – 1 500 грн, статутний фонд 2 000 грн, непокриті збитки – 1 080 грн. Акціонери надають перевагу зменшенню статутного капіталу шляхом зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості. Розрахункові показники сформувані у таблицю:

Розрахунковий курс акцій, %	Вартість акцій	Збиток акціонерів	Вартість акції після санації, грн	Балансовий курс акцій після санації, грн

Завдання 3

Статутний капітал підприємства становить 95 тис грн., непокриті збитки – 11 тис грн. Загальними зборами акціонерів прийнято рішення про зменшення статутного капіталу шляхом анулювання корпоративних прав номінальною вартістю 10 тис грн. Крім того, один з кредиторів частково списав короткострокову заборгованість підприємства з оплати відсотків за користування кредитом на суму 2 тис грн.

Як зміниться баланс підприємства після проведених санаційних заходів? Основні статті активу та пасиву балансу до зменшення статутного капіталу зазначено у таблиці:

Актив, тис грн.		Пасив, тис грн	
Основні засоби	57	Статутний капітал	95
Запаси	28,5	Непокриті збитки	- 11
Дебіторська заборгованість	14,5	Довгострокові зобов'язання	10
Грошові кошти	3	Короткострокові зобов'язання	9
Баланс	103	Баланс	103

Завдання 4

Підприємство реалізувало споруду, яка входить до складу основних засобів підприємства, за 35 000 грн. Балансова вартість такого об'єкта основних засобів становить 24 000 грн. Виручку від реалізації споруди акціонерне товариство використало для придбання власних акцій номінальною вартістю 40 000 грн (курс 42,5 грн за одну акцію номінальною вартістю 50 грн). Який вигляд буде мати баланс акціонерного товариства після придбання власних акцій та після їх анулювання? Баланс підприємства перед проведенням санації має вигляд:

Актив, грн.		Пасив, грн.	
Основні засоби	45 000	Статутний капітал	70 000
Запаси	25 000	Непокриті збитки	(14 000)
Дебіторська заборгованість	15 000	Довгострокові зобов'язання	25 000
Грошові кошти	2 000	Короткострокові зобов'язання	6 000
Баланс	87 000	Баланс	87 000

IV. Тести до заняття №6:

1. У процесі санації балансу:

- 1) підвищується розрахунковий та ринковий курс корпоративних прав;
- 2) поліпшується платоспроможність підприємства;
- 3) покриваються відображені в балансі збитки;
- 4) залучаються фінансові ресурси для проведення санаційних заходів виробничого характеру;
- 5) збільшується статутний капітал підприємства.

2. Викуп корпоративних прав у санаційних цілях доцільно здійснювати, якщо:

- 1) викуп проводиться за ціною, вищою за номінал;
- 2) в підприємства дуже високий рівень капіталізації;
- 3) викуп проводиться за номіналом;
- 4) викуп здійснюється за ціною, нижчою за номінальну вартість;
- 5) за даними корпоративними правами підприємство зможе отримати високі дивіденди.

3. Викуп акціонерним товариством акцій власної емісії за ціною, вищою від номіналу, означає що:

- 1) джерелом її викупу є статутний та додатковий капітал;
- 2) підприємство отримує санаційний прибуток у вигляді емісійного доходу;
- 3) санаційний прибуток дорівнює номінальній вартості наданих до анулювання корпоративних прав;
- 4) всі відповіді вірні.

4. Основною метою санації балансу є:

- 1) приведення у відповідність статутного капіталу підприємства з його чистими активами;
- 2) приведення у відповідність непокритих збитків підприємства з його власним капіталом;
- 3) приведення у відповідність санаційного прибутку та чистих активів підприємства;
- 4) приведення у відповідність статутного капіталу з санаційним прибутком підприємства.

5. Основною ціллю деномінації є:

- 1) мобілізація фінансових ресурсів для виконання санаційних заходів виробничо-технічного характеру;
- 2) приведення у відповідність номінальної вартості акцій з статутним капіталом підприємства;
- 3) збільшення частки капіталу, у межах якої власники підприємства

відповідають перед своїми кредиторами;

- 4) немає правильної відповіді;
- 5) всі відповіді вірні.

6. Власний капітал підприємства включає:

- 1) чистий прибуток;
- 2) внески учасників і засновників;
- 3) кредиторську заборгованість;
- 4) амортизацію;
- 5) кредитне фінансування;
- 6) немає правильної відповіді.

7. Акціонерне товариство може викупити акції власної емісії за цінами:

- 1) встановленими рішенням зборів акціонерів;
- 2) встановлені Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку

України;

- 3) за біржовими цінами;
- 4) встановленими рішенням Спостережної ради.
- 5) всі відповіді вірні.

8. Одним із засобів санації балансу є:

- 1) випуск конверсійних облігацій;
- 2) зменшення статутного капіталу підприємства;
- 3) збільшення статутного капіталу підприємства;
- 4) використання санаційних кредитів;
- 5) всі відповіді вірні.

9. Чи потрібна згода кредиторів для зменшення статутного капіталу:

- 1) не потрібна;
- 2) потрібна лише у тому випадку, коли зменшення статутного капіталу відбувається шляхом зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості;
- 3) потрібна лише у тому випадку, коли зменшення статутного капіталу відбувається шляхом зменшення номінальної вартості акцій;
- 4) потрібна.

10. Рішення про зменшення статутного капіталу підприємства приймається:

- 1) кредитним комітетом банку, в якому обслуговується боржник;
- 2) загальними зборами акціонерів;
- 3) рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;
- 4) головою правління;
- 5) правильна відповідь відсутня.

11. Конверсія акцій:

- 1) це об'єднання кількох акцій в одну;
- 2) це зменшення номінальної вартості акцій;
- 3) передбачає обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу;
- 4) передбачає викуп акцій з метою їх анулювання;
- 5) передбачає обмін конверсійних облігацій на звичайні акції.

12. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу:

- 1) передбачається установчими документами;
- 2) не може бути меншим, ніж 5 % суми чистого прибутку;
- 3) не може бути більше, ніж 5 % суми чистого прибутку;
- 4) вказане в 1) і 2).

13. Санація балансу пов'язана із:

- 1) зміною розмірів власного оборотного капіталу;
- 2) зміною в структурі активів підприємства;
- 3) зміною структури статутного капіталу;
- 4) зміною розмірів та структури власного капіталу підприємства.

14. Санаційний прибуток:

- 1) не є об'єктом оподаткування;
- 2) включається до складу валових витрат підприємства;
- 3) підлягає оподаткуванню на загальних підставах;
- 4) вірна відповідь відсутня.

15. Конверсія акцій за співвідношенням 4:2 означає:

- 1) на кожні 2 акції можна отримати 4 акції нової емісії;
- 2) на кожні 4 акції можна отримати 2 акції нової емісії;
- 3) на кожні 4 акції можна отримати 2 облігації;
- 4) на кожні 2 облігації можна отримати 4 акції нової емісії.

16. Санаційний прибуток являє собою:

- 1) прогнозований прибуток, який підприємство планує одержати після успішного завершення санації;
- 2) різницю між витратами на проведення санації та одержаною виручкою після фінансового оздоровлення;
- 3) різницю між прибутком підприємства після його санації та прибутком (збитком) до проведення санаційних заходів;
- 4) емісійний дохід у вигляді дизажію;
- 5) прибуток, який підприємство одержує в результаті списання частини кредиторської заборгованості.

17. Статутний капітал АТ 4 млн грн (номінал акції 50 грн), сума збільшення капіталу 1 млн грн, біржовий курс старих акцій – 100 грн, курс емісії нових акцій

– 60 грн. Середній курс акцій після емісії буде:

- 1) 90 грн;
- 2) 68 68 грн;
- 3) 92 грн;
- 4) 88 грн;
- 5) 75 грн.

18. Статутний капітал АТ буде збільшено до 15 млн грн, для цього був використаний додатковий капітал в розмірі 5 млн грн, балансовий (розрахунковий) курс акцій перед збільшенням становив 200%. Після збільшення стат. фонду балансовий курс дорівнюватиме:

- 1) 133,3%;
- 2) 150%;
- 3) 200%;
- 4) 175%;
- 5) 166,6%.

19. До особливостей санації балансу належать:

- 1) складність;
- 2) створення протиріч між власниками;
- 3) значні витрати;
- 4) всі відповіді правильні.

20. Зменшення статутного капіталу здійснюється за рахунок:

- 1) зменшення номінальної вартості акцій;
- 2) зменшення виробничої собівартості;
- 3) збільшення кількості акцій;
- 4) анулювання раніше викуплених товариством акцій та зменшення їх загальної кількості, якщо це передбачено статутом товариства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ, БАНКРУТСТВО ТА ЛІКВІДАЦІЯ

ПІДПРИЄМСТВ

Мета заняття: на основі теоретичних знань набути практичних навичок щодо особливостей здійснення реструктуризації підприємств, спрямованої на їх укрупнення та розукрупнення, а також вміти складати розподільний та передавальний баланси суб'єктів господарювання.

I. План практичного заняття:

1. Реструктуризація підприємства, її зміст та порядок проведення.
2. Сутність реорганізації та її види.
3. Передавальний та розподільний баланси.

4. Досудове та судове врегулювання господарських спорів.
5. Банкрутство підприємств та його види.
6. Методика виявлення ознак неплатоспроможності суб'єктів господарювання.
7. Порядок проведення справи про банкрутство підприємств.
8. Мирова угода.
9. Механізм ліквідації боржника.

II. Питання для контролю:

- Дайте визначення поняття “банкрутство”.
- Які типи процедур може застосовувати господарський суд до боржника?
- Хто може виступати суб'єктами банкрутства?
- Дайте коротку характеристику послідовності провадження справи про банкрутство в Україні.
- Які питання належать до компетенції комітету кредиторів?
- Назвіть основні етапи ліквідації підприємства.
- Що таке ліквідаційна маса?
- Охарактеризуйте черговість задоволення вимог кредиторів.
- У якому випадку складається ліквідаційний баланс підприємства?
- Що являє собою реорганізація та реструктуризація?
- Дайте характеристику реорганізації підприємства, спрямованої на його укрупнення.
- У яких формах виступає реорганізація, спрямована на розукрупнення підприємства?
- Що таке перетворення?
- Назвіть особливості формування передавального та розподільного балансів підприємства.

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Ліквідаційна вартість підприємства, справа про банкрутство якого буде розглядатися в суді, оцінена в 2 100 тис грн. У випадку реорганізації прогнозується чистий грошовий потік у розмірі 230 тис грн. щорічно. Середньозважена вартість капіталу складає 13 %. Суд збирається прийняти рішення про ліквідацію підприємства. Чи буде таке рішення фінансово зваженим?

Завдання 2

Прийнято рішення про реорганізацію акціонерного товариства “А” шляхом приєднання його до акціонерного товариства “В”. Співвідношення, з яким робиться обмін корпоративних прав при приєднанні, становить 3 : 2. Як доплата до корпоративних прав АТ “В” виплачує на користь акціонерів АТ “А” в розмірі 3,75 грн за кожну акцію номінальною вартістю 75 грн.

Баланс акціонерного товариства “А” до приєднання має такий вигляд:

Актив	тис грн	Пасив	тис грн
Основні засоби	750	Статутний капітал	630
Запаси	225	Додатковий капітал	90
Дебіторська заборгованість	150	Резервний капітал	60
Грошові кошти	30	Зобов'язання	375
Баланс	1 155	Баланс	1 155

Баланс акціонерного товариства “В” характеризується такими показниками:

Актив	тис грн	Пасив	тис грн
Основні засоби	2 100	Статутний капітал	1 800
Запаси	450	Додатковий капітал	450
Дебіторська заборгованість	300	Резервний капітал	300
Грошові кошти	150	Зобов'язання	450
Баланс	3 000	Баланс	3 000

Скласти баланс акціонерного товариства “В” після приєднання до нього акціонерного товариства “А”. Розрахувати балансовий курс акцій АТ “В” до і після реорганізації.

Завдання 3

На загальних зборах акціонерного товариства “Космос” та акціонерного товариства “Орбіта” було прийнято рішення про реорганізацію цих підприємств шляхом їх злиття та створення нового акціонерного товариства “Оріон”. Номінальний курс акцій обох акціонерних товариств встановлено на рівні 50 грн. Ринковий курс акцій АТ “Космос” становить 180 %, АТ “Орбіта” – 150 %. Менеджмент та власники товариств дійшли згоди, що ринковий курс корпоративних прав відображає вартість підприємства, а отже, може слугувати базою для встановлення пропорцій обміну акцій підприємств, що реорганізуються, на акції новоствореного підприємства.

Баланс акціонерного товариства “Космос” до реорганізації має вигляд:

Актив	тис грн	Пасив	тис грн
Необоротні активи	30 000	Статутний капітал	20 000
Оборотні активи	50 000	Додатковий капітал	10 000
		Резервний капітал	4 000
		Нерозподілений прибуток	-
		Зобов'язання	40 000
Баланс	80 000	Баланс	80 000

Баланс акціонерного товариства “Орбіта” до реорганізації має вигляд:

Актив	тис грн	Пасив	тис грн
Необоротні активи	60 000	Статутний капітал	30 000
Оборотні активи	40 000	Додатковий капітал	12 000
		Резервний капітал	6 000
		Нерозподілений прибуток	(2 000)
		Зобов'язання	50 000

Баланс	100 000	Баланс	100 000
--------	---------	--------	---------

На зборах засновників прийнято рішення про формування статутного капіталу в розмірі 60 000 тис грн. шляхом емісії 1 200 тис шт. акцій номіналом 50 грн.

Скласти баланс новоствореного акціонерного товариства “Оріон”.

Завдання 4

Збори учасників ТОВ “Смак” прийняли рішення про його поділ на два товариства: “Українське печиво” та “Домашній пряник” у співвідношенні 70 : 30. Баланс ТОВ “Смак” до реорганізації наведено у таблиці:

Актив	тис грн.	Пасив	тис грн
Основні засоби	500	Статутний капітал	420
Запаси	150	Додатковий капітал	60
Дебіторська заборгованість	130	Резервний капітал	70
Грошові кошти	20	Зобов'язання	250
Баланс	800	Баланс	800

Скласти розподільчий баланс ТОВ “Смак” за умови, що в процесі реорганізації була проведена переоцінка основних засобів на 20 %, а також була списана безнадійна дебіторська заборгованість обсягом 30 тис грн.

Завдання 5

З метою розширення можливостей фінансування підприємства було прийнято рішення про перетворення товариства з обмеженою відповідальністю “Авторемонт” на акціонерне товариство “Автосервіс”. Учасники ТОВ здійснюють обмін своїх часток на акції за номінальною вартістю. Баланс ТОВ “Авторемонт” до реорганізації характеризується такими показниками:

Актив	тис грн	Пасив	тис грн
Необоротні активи	14 000	Статутний капітал	8 000
Оборотні активи	6 000	Додатковий капітал	600
		Резервний капітал	1 400
		Нерозподілений прибуток	
		Зобов'язання	10 000
Баланс	20 000	Баланс	20 000

Одночасно з перетворенням проводиться збільшення статутного капіталу на основі додаткової емісії акцій загальною номінальною вартістю 2 млн грн., курс емісії – 120 %. Для поліпшення структури капіталу запропоновано здійснити операцію трансформації заборгованості перед одним із кредиторів у власний капітал, на що спрямовується 25 % акцій додаткової емісії. Решта акцій планується розмістити на ринку капіталів. Накладні витрати, пов'язані з перетворенням та збільшенням статутного капіталу, становлять 50 тис грн. Збільшення власного капіталу спрямовується на поповнення оборотних активів нового підприємства.

Завдання 6

Фірма “Агат” збанкрутувала. Кредиторська заборгованість становила, за

даними балансу, 2 245 тис грн. Сума активів фірми – 210 тис грн. Заборгованість із заробітної плати – 25 тис грн., плата до бюджету – 35 тис грн. Кредитори, в кількості трьох осіб мали рівні частки в боржника. Визначте суми, які не будуть погашені після розпродажу майна боржника кожному з трьох кредиторів.

IV. Тести до заняття №7:

1. Фінансова реструктуризація становить:

- 1) внесення змін в організаційну й виробничо-господарську сфери підприємства з метою підвищення його рентабельності й конкурентоздатності;
- 2) продаж частини основних засобів, реалізацію устаткування, що не використовується, сировини, матеріалів;
- 3) зміну структури й величини власного й позикового капіталу, зміни в інвестиційній діяльності;
- 4) реорганізацію підприємства, що має на меті зміну власника статутного капіталу, утворення нових юридичних осіб і нової організаційно-правової форми діяльності;
- 5) немає правильної відповіді.

2. Відповідно до Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” реструктуризація підприємства – це:

- 1) система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів;
- 2) здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зміну форм власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищенню ефективності виробництва та задоволенню вимог кредиторів;
- 3) повна або часткова зміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох, наслідком чого є передача або прийняття його майна, коштів, прав та обов’язків правонаступником;
- 4) вірна відповідь відсутня.

3. Розробка концепції реструктуризації передбачає:

- 1) вивчення можливостей і прогнозів для розвитку бізнесу, виявлення сильних і слабких сторін підприємства;
- 2) опис цілей та задач, які необхідно вирішити у процесі реструктуризації, способів і термінів досягнення поставлених цілей, а також техніко-економічних і фінансових показників підприємства, очікуваних в результаті їх досягнення;

3) вибір напрямів діяльності, що мають забезпечити оптимальне функціонування підприємства у тривалій перспективі з урахуванням стану зовнішнього середовища;

4) немає правильної відповіді.

4. До розукрупнення підприємств вдаються у випадку, якщо:

1) підприємство-боржник має на меті збільшення статутного капіталу шляхом продажу своїх корпоративних прав підприємству-санатору;

2) необхідно здійснити часткову зміну власників корпоративних прав підприємства, зміну організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідацію окремих структурних підрозділів;

3) суб'єкт господарювання зловживає монопольним становищем на ринку;

4) для підприємства характерним є високий рівень диверсифікації його діяльності;

5) передбачається приватизація державних підприємств;

6) всі відповіді правильні.

5. Злиття суб'єктів господарювання або приєднання одного суб'єкта господарювання до іншого визнається як:

1) диверсифікація;

2) перетворення;

3) концентрація;

4) розукрупнення.

6. Баланс підприємства, що реорганізується, на день припинення його діяльності:

1) передавальний баланс;

2) розподільний баланс;

3) ліквідаційний баланс;

4) перетворювальний баланс.

7. За масштабами реструктуризація має такі види:

1) комплексна і локальна;

2) реструктуризація виробництва, реструктуризація активів, фінансова реструктуризація, корпоративна реструктуризація;

3) операційна, фінансова, інвестиційна реструктуризація;

4) оперативна, стратегічна, тактична реструктуризація.

8. Банкрутство – це:

1) визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури;

2) проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних

заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, системи управління, форми власності, що здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність виробництва;

3) задоволення вимог кредиторів та виконання зобов'язань перед бюджетом;

4) сукупність усіх заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення.

9. До підприємства-боржника можуть застосовуватися такі судові процедури банкрутства:

1) розпорядження майном боржника;

2) мирова угода;

3) санація боржника;

4) ліквідація банкрута.

10. Справу про банкрутство підприємства може бути порушено, якщо:

1) надійшла письмова заява будь-кого з кредиторів боржника;

2) надійшла письмова заява потенційного санатора;

3) надійшла письмова заява боржника стосовно його фінансової неспроможності або загрози такої неспроможності;

4) боржник не визнає претензії про відшкодування заборгованості;

5) боржник не повернув банківський кредит в обумовлений термін.

11. У проекті мирової угоди подаються пропозиції боржника з таких позицій:

1) форма платіжних поступок кредиторів;

2) бажаний період пролонгації заборгованості;

3) бажана сума списання заборгованості з платежів до бюджету;

4) обсяг початкового погашення заборгованості;

5) сума необхідного санаційного кредиту.

12. Мирова угода в процесі провадження справи про банкрутство являє собою:

1) угоду між боржником і санатором про переведення боргу;

2) угоду між боржником і кредиторами щодо відстрочення сплати належних кредиторам боргів;

3) угоду між санатором та господарським судом про проведення фінансового оздоровлення боржника;

4) угоду між санаторами щодо розподілу їхніх прав і обов'язків у процесі санації фінансово-неспроможного підприємства;

5) угоду між боржником і господарським судом про відстрочення початку провадження справи про банкрутство.

13. Призначена господарським судом ліквідаційна комісія має такі функції:

- 1) управління майном банкрута;
- 2) пошук санаторів;
- 3) вживання заходів для стягнення дебіторської заборгованості;
- 4) здійснення інвентаризації, оцінювання та реалізацію майна банкрута;
- 5) затвердження ліквідаційного балансу.

14. У випадку банкрутства підприємства в першочерговому порядку відшкодовуються:

- 1) вимоги щодо платежів до бюджету;
- 2) вимоги кредиторів, забезпечені заставою;
- 3) витрати, пов'язані з провадженням справи про банкрутство в господарському суді;
- 4) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою;
- 5) зобов'язання перед працівниками підприємства-банкрута.

15. Ліквідаційний баланс підприємства в ході провадження справи про банкрутство затверджується:

- 1) комітетом кредиторів;
- 2) ліквідаційною комісією;
- 3) податковим органом;
- 4) господарським судом;
- 5) зборами засновників підприємства.

16. Справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно становлять не менше:

- 1) ста мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом одного місяця після встановленого для їх погашення строку;
- 2) двохсот мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом двох місяців після встановленого для їх погашення строку;
- 3) трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку;
- 4) чотирьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом чотирьох місяців після встановленого для їх погашення строку.

17. Арбітражний керуючий – це:

- 1) юридична особа, призначена господарським судом в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України;
- 2) фізична особа, призначена комітетом кредиторів в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних

керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України;

3) юридична особа, призначена комітетом кредиторів в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України;

4) фізична особа, призначена господарським судом в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України.

18. Які з вказаних вимог будуть відшкодовуватися у першу чергу в разі банкрутства підприємства:

1) вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

2) витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії;

3) вимоги щодо повернення внесків членів трудового колективу до статутного капіталу підприємства;

4) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою, у тому числі і вимоги кредиторів, що виникли із зобов'язань у процедурі розпорядження майном боржника чи в процедурі санації боржника.

19. Які з вказаних вимог будуть відшкодовуватися у третю чергу в разі банкрутства підприємства:

1) вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

2) витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії;

3) вимоги щодо повернення внесків членів трудового колективу до статутного капіталу підприємства;

4) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою, у тому числі і вимоги кредиторів, що виникли із зобов'язань у процедурі розпорядження майном боржника чи в процедурі санації боржника.

20. Які з вказаних вимог будуть відшкодовуватися у п'яту чергу в разі банкрутства підприємства:

1) вимоги щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів);

2) витрати, пов'язані з провадженням у справі про банкрутство в господарському суді та роботою ліквідаційної комісії;

3) вимоги щодо повернення внесків членів трудового колективу до статутного капіталу підприємства;

4) вимоги кредиторів, не забезпечені заставою, у тому числі і вимоги кредиторів, що виникли із зобов'язань у процедурі розпорядження майном боржника чи в процедурі санації боржника.

V. Самостійне завдання:

На основі програм реструктуризації різних підприємств здійснити їх аналіз

та порівняльну характеристику, виявити сильні і слабкі сторони цих програм.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8 **ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА ПІД ЧАС** **ЙОГО САНАЦІЇ ЧИ ЛІКВІДАЦІЇ**

Мета заняття: на основі теоретичних знань дати практичні навички студентам щодо методів оцінювання вартості майна підприємства під час його санації чи ліквідації; на основі конкретних ситуацій показати особливості оцінки майна підприємства різними методами: майновим, дохідним та порівняльним.

I. План практичного заняття:

1. Суть та принципи експертного оцінювання майна.
2. Порядок оцінювання вартості майна.
3. Методи оцінювання вартості майна: майновий, дохідний та порівняльний.
4. Інвентаризація майна як складова частина оцінки його вартості.

II. Питання для контролю:

- Якими нормативно-правовими актами регулюється порядок оцінки вартості підприємства?
- У яких випадках необхідне оцінювання вартості майна?
- Назвіть та поясніть основні принципи оцінки вартості майна.
- Опишіть механізм оцінювання вартості майна підприємства у процесі його санації чи ліквідації.
- Які ви знаєте методи оцінювання вартості майна?
- Поясніть особливості майнового методу оцінки вартості майна.
- В чому полягає сутність дохідного методу оцінки вартості майна?
- Які особливості оцінки вартості майна за ринковим методом?
- Визначте основні переваги та недоліки майнового, ринкового та дохідного методу оцінки вартості майна.
- У яких випадках здійснюється оцінка вартості корпоративних прав?
- Яка роль інвентаризації у процесі оцінювання вартості майна підприємства, що підлягає санації чи ліквідації?

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Оцінити вартість підприємства як цілісного майнового комплексу методом балансової вартості (по фактичній вартості), виходячи з таких даних: залишкова вартість основних засобів 276 175 грн, залишкова вартість нематеріальних активів 48 675 грн, запаси і затрати, які входять у валюту балансу, 162 950 грн, довгострокові фінансові вкладення 51 175 грн, інші необоротні активи 26 175 грн,

грошові кошти, розрахунки та інші активи 325 350 грн, довгострокові пасиви 97 350 грн, розрахунки та інші пасиви 518 450 грн, незавершені капітальні вкладення 6 175 грн, вилучення вартості майна, до якого встановлений особливий режим приватизації, 32 485 грн, нематеріальні активи не відображені в балансі, 2 433,75 грн.

Завдання 2

Оцінити вартість підприємства як цілісного майнового комплексу методом балансової вартості (по відновній вартості активів та по вартості виробничих активів), виходячи з таких даних: фактична вартість майна підприємства 280 875 грн, індекс інфляції 120 %, залишкова вартість основних засобів 276 175 грн, 25 % основних засобів не беруть безпосередньої участі у виробничому процесі, в балансі не відображено 15 % основних засобів, що орендуються підприємством.

Завдання 3

Оцінити вартість майна підприємства методом оцінки майбутніх чистих грошових потоків при незмінному та змінному обсязі чистого грошового потоку, якщо обсяг чистого грошового потоку дорівнює 32 327,63 грн, вартість майна, оціненого по фактичній вартості активів, - 280 875 грн, ринкова вартість акції 1,5 грн, річна доходність акції 0,04 грн, активи будуть використовуватися в середньому ще протягом 10 років; чистий грошовий потік зростає протягом 1 -5 років на 10 %, протягом 6 – 10 років на 5 %; дисконтна ставка – 10 %, з урахуванням інфляції та ризику дисконтна ставка протягом року зростає на 1 %; ліквідаційна вартість складає 90 % вартості майна, оціненого по фактичній вартості активів.

Завдання 4

Оцінити вартість корпоративних прав методом ринкової вартості по рівню котирування акцій та методом капіталізованої вартості, якщо середній рівень котирування акцій 1,5, кількість емітованих акцій 251 150 грн, кількість викуплених акцій 30 000 грн, балансовий прибуток 8 905,83 грн, амортизація 57 326,47 грн, кількість кварталів у звітному періоді – 4, рентабельність 0,051, залишок довгострокового боргу 97 350 грн.

Завдання 5

Оцінити вартість підприємства методом ринкового порівняння, якщо ринкова вартість акцій рівна 1,5 грн, балансова вартість акції 1,8 грн, дивіденди на одну просту акцію 0,04 грн, чистий прибуток 8 905,83 грн, чисті активи підприємства 280 875 грн.

IV. Тести до заняття №8:

1. Масове оцінювання майна – це визначення:

- 1) вірогідної ціни, за яку майно може бути продане на ринку на дату оцінювання з урахуванням терміну продажу, визначеного ліквідаційною комісією;
- 2) вартості майна з використанням стандартної методології та стандартного набору вихідних даних без залучення експертів;
- 3) оцінної вартості майна відповідно до договору із замовником;
- 4) оцінки цілісного майнового комплексу підприємства;
- 5) оцінки частини майна підприємства;
- 6) немає правильної відповіді.

2. Метод аналогів базується на:

- 1) ринковій вартості майна;
- 2) балансовій вартості майна;
- 3) залишковій вартості майна;
- 4) оцінці вартості майна на підставі ціни продажу аналогічних об'єктів;
- 5) визначенні вартості корпоративних прав;
- 6) немає правильної відповіді.

3. Відновна вартість майна являє собою:

- 1) вартість окремих об'єктів основних засобів, за якою вони були зараховані на баланс підприємства;
- 2) вартість відтворення основних засобів на дату оцінювання з урахуванням індексації та витрат, спрямованих на їх поліпшення;
- 3) вартість, яка визначається множенням первісної вартості активів на коефіцієнт індексації;
- 4) різницю між первісною вартістю майна та сумою зносу;
- 5) балансову вартість майна.

4. Загальновизнані методи оцінювання корпоративних прав такі:

- 1) пряма і непряма капіталізація прибутку;
- 2) капіталізація дивідендів;
- 3) пряме і непряме порівняння з бізнес-аналогами;
- 4) оцінювання бізнесу за ринковою ціною акцій;
- 5) метод витрат.

5. Послідовність оцінки вартості майна у процесі ліквідації, санації чи реорганізації підприємства є наступною:

- 1) збір інформації про об'єкт оцінювання; аудиторська перевірка фінансової звітності підприємства; інвентаризація майна; експертне або масове оцінювання; складання акта обстеження та технічного стану об'єкта оцінювання; складання акта оцінювання вартості майна або звіту про його експертне оцінювання та висновків експерта про оцінку (ліквідаційну) вартість майна; затвердження результатів оцінювання;
- 2) збір інформації про об'єкт оцінювання; інвентаризація майна;

аудиторська перевірка фінансової звітності підприємства; складання акта обстеження та технічного стану об'єкта оцінювання; експертне або масове оцінювання; складання акта оцінювання вартості майна або звіту про його експертне оцінювання та висновків експерта про оцінку (ліквідаційну) вартість майна; затвердження результатів оцінювання;

3) збір інформації про об'єкт оцінювання; інвентаризація майна; аудиторська перевірка фінансової звітності підприємства; експертне або масове оцінювання; складання акта оцінювання вартості майна або звіту про його експертне оцінювання та висновків експерта про оцінку (ліквідаційну) вартість майна; складання акта обстеження та технічного стану об'єкта оцінювання; затвердження результатів оцінювання.

6. До недоліків майнового методу оцінки вартості майна можна віднести:

- 1) відображає вартість об'єкта оцінки у минулому;
- 2) не враховує ринкову ситуацію на дату оцінки;
- 3) статичний характер;
- 4) відсутні зв'язки з поточними та майбутніми результатами діяльності підприємства;
- 5) всі відповіді правильні.

7. Які показники використовують для визначення капіталізованої вартості майбутніх доходів?

- 1) чистий прибуток;
- 2) обсяг дивідендів;
- 3) ставка дисконтування;
- 4) поточні зобов'язання;
- 5) всі відповіді правильні.

8. Вартість корпоративних прав визначають, якщо потрібно:

- 1) оцінити вартість чистих активів;
- 2) видати кредит під заставу корпоративних прав;
- 3) оцінити вартість об'єкта основних засобів при його реалізації;
- 4) всі відповіді вірні.

9. Експертне оцінювання майна полягає у:

- 1) визначенні оцінної вартості майна експертом відповідно до угоди із замовником;
- 2) визначенні вартості майна з використанням стандартної методології та стандартного набору вихідних даних без залучення експертів;
- 3) визначенні вартості майна з кредитним комітетом для оцінки кредитоспроможності підприємства;
- 4) визначенні вартості майна з урахуванням конкретних умов, вимог та мети інвестування;

5) немає правильної відповіді.

10. До недоліків доходного методу оціни вартості майна можна віднести:

- 1) використання довгострокового періоду прогнозування майбутніх доходів та витрат;
- 2) складність у розрахунках;
- 3) невеликий термін прогнозування;
- 4) статичний характер;
- 5) враховує інтереси інвестора.

11. Перевагами майнового підходу оцінки вартості підприємств є:

- 1) використання довгострокового періоду прогнозування майбутніх доходів та витрат;
- 2) можлива наявність кількох норм прибутковості;
- 3) дає можливість оцінити рівень розвитку технологій з врахуванням ступеня зносу активів;
- 4) відображає вартість об'єкта оцінки у минулому;
- 5) всі відповіді вірні.

12. Які з перелічених факторів впливають на вибір методу оцінки вартості майна?

- 1) суб'єкт оцінки та об'єкт оцінки;
- 2) обсяг та стабільність отримання доходів від використання об'єкта оцінки;
- 3) наявність законодавчо-нормативного регулювання;
- 4) інтереси власників об'єкта оцінки;
- 5) всі відповіді правильні.

13. Вартість об'єкта ринковим методом враховує:

- 1) обсяг чистого прибутку;
- 2) обсяг грошови потоків;
- 3) величину власного капіталу;
- 4) ринкову вартість аналогічних підприємств;
- 5) всі відповіді правильні.

14. Метод аналогів найкраще використовувати для оцінки вартості:

- 1) нерухомого майна;
- 2) корпоративних цінних паперів;
- 3) рухомого майна;
- 4) вказане в 1) та 3);
- 5) всі відповіді правильні.

15. Ліквідаційна вартість – це:

- 1) визначену на дату оцінки поточну вартість витрат на придбання в сучасних умовах нового об'єкта, який є ідентичним об'єкту оцінки;
- 2) вартість окремих об'єктів основних фондів, за якою їх було взято на баланс підприємства;
- 3) вартість, яку очікується отримати за об'єкт оцінки, що вичерпав корисність відповідно до своїх первісних функцій;
- 4) вартість, визначена з урахуванням конкретних умов, вимог та мети інвестування в об'єкт оцінки;
- 5) немає правильної відповіді.

16. Залежно від об'єкта розрізняють такі види експертного оцінювання майна:

- 1) експертне оцінювання цілісних майнових комплексів підприємств;
- 2) експертне оцінювання акцій (часток, паїв) у статутних фондах господарських товариств;
- 3) експертне оцінювання нематеріальних активів;
- 4) експертне оцінювання рухомого та нерухомого майна;
- 5) всі відповіді правильні.

17. У зарубіжній та вітчизняній практиці оцінювання вартості майна найбільшого поширення набули такі методи:

- 1) метод балансової вартості;
- 2) метод поза ринкової вартості;
- 3) метод ринкової вартості;
- 4) метод капіталізованої вартості.

18. Метод ринкової вартості має такі різновиди:

- 1) метод доходів;
- 2) метод витрат;
- 3) метод аналогів;
- 4) всі відповіді правильні.

19. Початкова ціна майна боржника як цілісного майнового комплексу, що виставляється на аукціон, визначається

- 1) комітетом кредиторів;
- 2) відповідно до Закону України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні";
- 3) арбітражним керуючим спільно з комітетом кредиторів;
- 4) відповідно до Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом";

20. Згідно з методом капіталізованої вартості вартість корпоративних прав оцінює капіталізовану вартість власного капіталу на основі таких показників:

- 1) балансовий прибуток;

- 2) сума нарахованої амортизації;
- 3) ставка капіталізації;
- 4) залишок довгострокового боргу;
- 5) всі відповіді правильні.

V. Самостійне завдання:

На основі фінансової звітності підприємства області здійснити оцінку вартості підприємства як цілісного майнового комплексу та вартості його корпоративних прав.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9 **ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ**

Мета заняття: визначити роль та місце держави у фінансовій санації суб'єктів господарювання, вміти розмежовувати прямі та непрямі форми державної підтримки фінансової санації підприємств, з'ясувати повноваження та функції державних суб'єктів у процесі фінансової санації боржників.

I. План практичного заняття:

1. Зміст та необхідність державної санаційної підтримки підприємств.
2. Форми державної фінансової підтримки підприємств.
3. Державні суб'єкти у відносинах фінансової санації та банкрутства.

II. Питання для контролю:

- Якими пріоритетами керуються державні органи у питаннях фінансової санації?
- Назвіть основні критерії, яким повинні відповідати підприємства, для того, щоб отримати державну фінансову підтримку санації.
- Які ви знаєте основні форми державної фінансової підтримки підприємств?
- Назвіть основні форми державного фінансування підприємств.
- У яких випадках надається фінансова підтримка на безповоротній основі?
- На яких двох рівнях формуються відносини розподілу фінансових ресурсів на поворотній основі?
- Назвіть основні непрямі форми державної фінансової підтримки підприємств.
- У яких формах виступає санаційна підтримка підприємств фіскального характеру?
- Яка роль поруки та надання урядових гарантій у фінансовій санації підприємств?
- Назвіть основні державні суб'єкти, які приймають участь у фінансовій санації підприємств.

- Які основні завдання вирішує Державний департамент з питань банкрутства?
- Поясніть роль Антимонопольного комітету у санації підприємств.

III. Практичні завдання:

Завдання 1

Прийнято рішення про реорганізацію АТ “Х” шляхом приєднання його до акціонерного товариства “У”. Співвідношення, за яким робиться обмін корпоративних прав при приєднанні, становить 5 : 3, тобто 5 акцій АТ “Х” обмінюються на 3 акції АТ “У”. Кількість акцій АТ “Х”, які перебувають у обігу, дорівнює 10 тис шт. (номінал акції 50 грн); АТ “У” – 16 тис шт. (номінал 50 грн). Розрахувати суму збільшення статутного капіталу АТ “У” для того, щоб наділити корпоративними правами акціонерів АТ “Х” згідно із заданими пропорціями.

Завдання 2

Статутний капітал акціонерного товариства складає 3 000 тис грн. (40 тис акцій номінальною вартістю 75 грн). На загальних зборах акціонерів прийнято рішення щодо збільшення статутного капіталу підприємства на 40 %. Ринковий курс акцій до збільшення статутного капіталу 100 грн. Курс емісії нових акцій – 85 грн за акцію.

Розрахувати ринковий курс корпоративних прав підприємства після розміщення додаткової емісії акцій. Визначити величину емісійного доходу та новий розмір статутного капіталу товариства.

Завдання 3

Зборами акціонерів ВАТ було прийнято рішення про зменшення статутного капіталу шляхом конверсії акцій у співвідношенні 5 : 2. Визначити суму санаційного прибутку ВАТ та компенсацію акціонерам, які не подали свої акції до конверсії. Показники, що характеризують фінансову діяльність ВАТ до і після здійснення конверсії акцій, наступні:

Статутний капітал ВАТ – 5 млн грн.;

Власний капітал ВАТ – 6 млн грн.;

Частка акціонерів, що не подали свої акції до конверсії – 10 %;

Курс емісії нових акцій – 120 %.

IV. Тести до заняття №9:

1. Державна підтримка санації може здійснюватися за рахунок:

- 1) коштів фінансово-кредитних установ;
- 2) коштів державного бюджету;
- 3) коштів міжнародних фінансових інститутів;
- 4) коштів інших юридичних осіб;
- 5) всі відповіді правильні.

2. Серед основних критеріїв відбору підприємств для надання їм цільової державної підтримки можна виділити:

- 1) потенційна прибутковість;
- 2) позитивне значення чистого робочого капіталу;
- 3) високий рівень менеджменту;
- 4) наявність ринків збуту продукції за кордоном;
- 5) високий рівень рентабельності власного капіталу;
- 6) всі відповіді вірні.

3. Придбання державою корпоративних прав підприємств є:

- 1) формою прямого фінансування підприємств;
- 2) формою непрямого фінансування підприємств.

4. До форм непрямой державної фінансової підтримки відносять:

- 1) субсидії;
- 2) бюджетні позики;
- 3) реструктуризація податкової заборгованості;
- 4) надання державних гарантій.

5. Фінансова підтримка на безповоротній основі надається у випадках:

- 1) для фінансування витрат, пов'язаних з модернізацією обладнання;
- 2) для фінансування витрат на відновлення платоспроможності підприємств, що здійснюють виробництво суспільно-необхідної продукції;
- 3) для відшкодування збитків, пов'язаних із неефективною фінансово-господарською діяльністю державного підприємства;
- 4) всі відповіді вірні.

6. Централізований рівень розподілу фінансових ресурсів передбачає відносини між:

- 1) комерційними банками та підприємствами;
- 2) державою та підприємствами;
- 3) між НБУ та комерційними банками;
- 4) вірна відповідь відсутня.

7. Санаційна підтримка підприємств фіскального характеру передбачає:

- 1) списання заборгованості перед державними цільовими фондами;
- 2) реструктуризацію заборгованості перед фінансово-кредитними установами;
- 3) податкове кредитування;
- 4) надання виключних ліцензій на здійснення певних видів господарської діяльності.

8. До державних суб'єктів, які приймають участь у санації підприємств відносять:

- 1) Господарський суд України;

- 2) Державний департамент з питань банкрутства;
- 3) Антимонопольний комітет України;
- 4) всі відповіді вірні.

9. Основними повноваженнями Державного органу з питань банкрутства є:

- 1) здійснювати ліцензування діяльності арбітражних керуючих;
- 2) вести єдину базу даних про суб'єктів господарювання, які знаходяться в стані банкрутства;
- 3) вести єдиний реєстр усіх суб'єктів господарювання України;
- 4) супроводжувати будь-яку з процедур банкрутства на підвідомчій йому території;
- 5) всі відповіді вірні.

10. Чи використовується у якості непрямих методів державної підтримки отримання дозволу на тимчасове недотримання антимонопольного законодавства?

- 1) так;
- 2) ні.

11. Фонд державного майна є учасником провадження справ про банкрутство:

- 1) усіх підприємств без виключення;
- 2) підприємств з державною формою власності;
- 3) підприємств з іноземними інвестиціями;
- 4) підприємств з державною часткою не менше 25 % статутного фонду;
- 5) підприємств з державною часткою не менше 15 % статутного фонду.

12. Кабінет міністрів України має право:

- 1) керувати державним органом з питань банкрутства;
- 2) розраховуватися з усіма кредиторами містоутворюючого підприємства ще на етапі санації;
- 3) організовувати нормативно-правову роботу міністерств;
- 4) всі відповіді правильні.

13. Обсяги безповоротного фінансування підприємств визначаються:

- 1) Державним бюджетом;
- 2) кошторисом Державного департаменту з питань банкрутства;
- 3) планом санації підприємств;
- 4) вірна відповідь відсутня.

14. За допомогою трансфертів уряд впливає на:

- 1) ставки оподаткування суб'єктів господарювання;
- 2) рівень ринкових цін;

- 3) підтримання певного рівня виробництва;
- 4) собівартість продукції.

15. До державного фінансування на поворотній основі відносять:

- 1) частковий викуп державою корпоративних прав підприємств;
- 2) субсидії;
- 3) бюджетні позики;
- 4) урядові гарантії;
- 5) всі відповіді вірні.

16. Напрямами використання коштів Фонду стабілізації підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних є:

- 1) реорганізацію і санацію підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних;
- 2) надання фінансової допомоги для поповнення обігових коштів, а також технічного переобладнання і перепрофілювання виробництва підприємств та організацій, внесених до реєстру;
- 3) ліквідацію підприємств та організацій, внесених до реєстру;
- 4) соціальний захист та перепідготовку працівників, які вивільняються внаслідок реорганізації або ліквідації підприємств та організацій, внесених до реєстру.
- 5) всі відповіді правильні.

17. Представник органу місцевого самоврядування може бути учасником провадження у справі про банкрутство щодо:

- 1) банків та банківських установ;
- 2) недержавних пенсійних фондів;
- 3) містоутворюючих суб'єкти господарювання;
- 4) особливо небезпечних суб'єкти господарювання.

18. Містоутворюючим суб'єктом підприємницької діяльності визнається юридична особа, кількість працівників якої становить не менш як:

- 1) половину чисельності населення адміністративно-територіальної одиниці, у якій розташована така юридична особа;
- 2) три тисячі осіб;
- 3) третину чисельності населення адміністративно-територіальної одиниці, у якій розташована така юридична особа;
- 4) п'ять тисяч осіб.

19. Особливо небезпечними суб'єктами підприємницької діяльності визнаються суб'єкти підприємницької діяльності:

- 1) вугільної та гірничодобувної галузей;
- 2) атомної, хімічної, хіміко-металургійної;

- 3) нафтопереробної галузі;
- 4) машинобудівної галузі;
- 5) сільського господарства.

20. Учасником провадження у справі про банкрутство визнається Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку при розгляді справ про банкрутство:

- 1) юридичних осіб, що є професійними учасниками фондового ринку;
- 2) інститутів спільного інвестування;
- 3) банків та банківських установ;
- 2) недержавних пенсійних фондів.

V. Самостійне завдання:

Здійсніть порівняльний аналіз процедури банкрутства підприємств в Україні, Росії, Польщі, США та Німеччини за такими критеріями: причина для порушення справи про банкрутство, критерії неспроможності, судова інстанція, зовнішнє управління, особливості санаційних процедур, особливості ліквідаційних процедур. Виділіть спільні та відмінні сторони процедури банкрутства в даних країнах.

Країна	Причина для порушення справи про банкрутство	Критерії неспроможності	Судова інстанція	Зовнішнє управління	Особливості санаційних процедур	Особливості ліквідаційних процедур
Україна						
Росія						
Польща						
США						
Німеччина						

ОСНОВНІ ФОРМУЛИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Показник	Формула для розрахунку	Умовні позначення
1	2	3
Валова маржа	$V - 3B$ або $\Pi + ПВ$	V - виручка; $3B$ – змінні витрати; Π – прибуток; $ПВ$ - постійні витрати.
Поріг беззбитковості (шт.)	$\frac{ППВ}{ВМ_1}$	$ППВ$ – прямі постійні витрати; $ВМ_1$ – валова маржа на одиницю товару.
Поріг беззбитковості (грн.)	$\frac{ППВ}{ВМ_{вир}} = ПБ_{шт.} \times Ц$	$ППВ$ – прямі постійні витрати; $ВМ_{вир}$ – частка валової маржі у виручці даного товару; $ПБ_{шт.}$ – поріг беззбитковості у штуках; $Ц$ – ціна одиниці товару.
Поріг рентабельності (шт.)	$\frac{ПВ}{ВМ_1}$	$ПВ$ - постійні витрати; $ВМ_1$ – валова маржа на одиницю товару.
Поріг рентабельності (грн.)	$\frac{ПВ}{ВМ_{вир}} = ПР_{шт.} \times Ц$	$ПВ$ - постійні витрати; $ПР_{шт.}$ – поріг рентабельності у штуках; $ВМ_{вир}$ – частка валової маржі у виручці даного товару; $Ц$ – ціна одиниці товару.
Запас фінансової стійкості	$V - ПР$	V - виручка; $ПР$ – поріг рентабельності (грн.).
Операційний ліверидж	$\frac{ВМ}{\Pi}$	$ВМ$ – валова маржа; Π – прибуток.
Модель Альтмана	$Z = 0,717 K_1 + 0,847 K_2 + 3,107 + K_3 + 0,42 K_4 + 0,999 K_5$	K_1 - – робочий капітал / сума активів; K_2 – нерозподілений прибуток / сума активів; K_3 – операційний прибуток / сума активів; K_4 – балансова вартість акцій / сума заборгованості; K_5 – виручка / сума активів
Модель Спрингейта	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$	A – робочий капітал / загальна вартість активів; B – оподатковуваний прибуток і проценти за кредит / загальна вартість активів; C – оподатковуваний прибуток / короткострокова заборгованість; D – обсяг реалізації / загальна вартість активів.
Універсальна дискримінантна функція	$Z = 1,5 X_1 + 0,08 X_2 + 10 X_3 + 5 X_4 + 0,3 X_5 + 0,1 X_6$	X_1 – cash-flow / зобов'язання; X_2 – валюта балансу; X_3 – прибуток / валюта балансу; X_4 – прибуток / виручка від реалізації; X_5 – виробничі запаси / виручка від реалізації; X_6 – виручка від реалізації / валюта балансу.
Коефіцієнт фінансової незалежності	$\frac{ВК}{\text{Валюта балансу}}$	$ВК$ – власний капітал.
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{ВК}{ПК}$	$ПК$ – позичковий капітал.

Продовження таблиці

1	2	3
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{BOK}{BK}$	ВOK – власний оборотний капітал.
Власний оборотний капітал	$OA - P_3$	OA – оборотні активи; P_3 – поточні зобов'язання.
Дивіденди на одну просту акцію	$\frac{Догол}{КА}$	$Д_{огол}$ – сума оголошених дивідендів; КА – кількість простих акцій.
Рентабельність акції	$\frac{Д_a}{Ц_a}$	$Д_a$ – дивіденд на акцію; $Ц_a$ – ринкова ціна акції.
Чистий прибуток на одну просту акцію	$\frac{ЧП - Д_{пр}}{КА}$	ЧП – чистий прибуток; $Д_{пр}$ – дивіденди за привілейованими акціями.
Коефіцієнт цінності акцій	$\frac{Ц_a}{P_a}$	P_a – дохід на одну акцію; $Ц_a$ – ринкова ціна акції.
Продуктивність праці	$\frac{B}{Ч_{пр}}$	B – виручка від реалізації; $Ч_{пр}$ – чисельність працівників.
Оборотність активів	$\frac{B}{\overline{BA}}$	\overline{BA} – середньорічна вартість активів.
Оборотність власного капіталу	$\frac{ЧВ}{BK}$	ЧВ – чиста виручка.
Період обороту дебіторської заборгованості	$\frac{\overline{Дз} \times 360}{B}$	$\overline{Дз}$ – середньорічна вартість дебіторської заборгованості.
Період обороту кредиторської заборгованості	$\frac{\overline{Кз} \times 360}{C_b}$	$\overline{Кз}$ – середньорічна вартість кредиторської заборгованості; C_b – собівартість.
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$\frac{ЧП}{\overline{BK}}$	ЧП – чистий прибуток; \overline{BK} – середньорічна вартість власного капіталу.
Операційна рентабельність продажу	$\frac{ЧП}{ЧВ}$	ЧП – чистий прибуток; ЧВ – чиста виручка.
Рентабельність основної діяльності	$\frac{ВП}{C_b}$	ВП – валовий прибуток від реалізації; C_b – собівартість.
Коефіцієнт прибутковості активів	$\frac{ЧП}{\overline{Bб}}$	$\overline{Bб}$ – середньорічна валюта балансу; ЧП – чистий прибуток.
Капіталізована вартість акцій	$O_e \times Ц_a$	O_e – кількість емітованих акцій; $Ц_a$ – ринкова ціна акції.
Віддача акціонерного капіталу	$\frac{ЧП - Пр}{K_{ва}}$	ЧП – чистий прибуток; Пр – відсотки за користування позиковими коштами; $K_{ва}$ – капіталізована вартість акцій.
Балансова вартість однієї акції	$\frac{Ka + P}{O_e}$	Ка – балансова вартість акціонерного капіталу; P – розмір резервного фонду; O_e – кількість емітованих акцій;
Коефіцієнт платіжності	$\frac{Д}{P_a}$	Д – розмір нарахованого дивіденду; P_a – дохід на одну акцію.

Продовження таблиці

1	2	3
Співвідношення ринкової і балансової вартості	$\frac{Ц_a}{Ц_b}$	$Ц_a$ – ринкова ціна акції; $Ц_b$ – балансова вартість однієї акції.
Коефіцієнт забезпеченості привілейованих акцій	$\frac{ЧА}{O_e}$	ЧА – чисті активи; O_e – кількість емітованих акцій.
Біржовий курс акцій	$\frac{Кб + Ке}{СК}$	Кб – біржовий курс акцій до їх збільшення; Ке – курс емісії нових акцій; СК – статутний капітал, що відповідає збільшенню кількості акцій.
Вартість переважного права	$\frac{Кб - Ке}{C + 1}$	Кб – біржовий курс акцій до їх збільшення; Ке – курс емісії нових акцій; С – співвідношення, за яким здійснюється емісія.
Балансовий курс акцій	$\frac{ВК}{СК}$	ВК – власний капітал; СК – статутний капітал.
Курс акцій за капіталізованою вартістю	$\frac{КВП}{СК}$	КВП – капіталізована вартість підприємства; СК – статутний капітал.
Капіталізована вартість підприємства	$\frac{ЧП}{r}$	ЧП – чистий прибуток; r – ставка капіталізації.
Відношення, за яким зменшується статутний капітал	$\frac{СК}{СК - СП}$	СК – статутний капітал; СП – санаційний прибуток.
Розрахункова вартість акцій після санації	$\frac{ВСП - ПЗ}{КА_c}$	ВСП – саловий санаційний прибуток; ПЗ – покриті збитки; $КА_c$ – кількість акцій після санації.
Валовий санаційний прибуток	$СК_1 - СК_2$	$СК_1$ – статутний капітал до санації; $СК_2$ – статутний капітал після санації.
Чистий санаційний прибуток	$ВСП - ПЗ$	ВСП – саловий санаційний прибуток; ПЗ – покриті збитки.
Ринкова вартість акціонерного товариства	$\frac{СК \times Ц_a}{100}$	СК – статутний капітал; $Ц_a$ – ринковий курс акцій.
Вартість підприємства за відновною вартістю активів	$Вф + (-) П$	Вф – фактична вартість майна; П – сума переоцінки.
Вартість підприємства за вартістю виробничих активів	$Вф + (-) П - Ана + Азр$	Вф – фактична вартість майна; П – результати переоцінки активів підприємства з врахуванням інфляції; Ана – вартість невиробничих активів; Азр – вартість активів, що оренднуються підприємством і відображаються на за балансових рахунках.

Продовження таблиці

1	2	3
Вартість цілісного майнового комплексу за фактичною вартістю активів	$Oz + Ha + Bki + Bno + Vfi + \\ + Zv + Fa - Kz$	<p>Oz – балансова (залишкова) вартість основних засобів; Ha – залишкова вартості нематеріальних активів; Bki – відновна вартість незавершених капітальних вкладень; Bno – відновна вартість невстановленого устаткування; Vfi – вартість довгострокових фінансових інвестицій; Zv – вартість запасів і витрат; Fa – вартість фінансових активів; Kz – кредиторська заборгованість.</p>
Вартість підприємства (cash-flow = const)	$\frac{ЧГП}{r}$	<p>ЧГП – чистий грошовий потік; r – ставка капіталізації.</p>
Ставка капіталізації	$\frac{ДА}{Ца}$	<p>ДА – дохідність акції; Ца –ринкова вартість акції.</p>
Вартість підприємства за рівнем котирування акцій	$Kсер \times (Ae - Av)$	<p>Kсер – середній рівень котирування акцій; Ae - кількість емітованих акцій; Av – кількість викуплених акцій.</p>
Вартість підприємства за методом капіталізованої вартості	$\frac{(БП - ПнП + A) \times N_{кв}}{K_{кап}} - Z_{дб}$	<p>БП – балансовий прибуток; А – амортизація; ПнП – податок на прибуток; N_{кв} – кількість кварталів в останньому звітному періоді; K_{кап} – ставка капіталізації (при рентабельності < 0,1 ставка рівна 0,7); Z_{дб} – залишок довгострокового боргу.</p>
Середньозважена вартість капіталу	$\frac{ЧГП}{ЕВП}$	<p>ЧГП – чистий грошовий потік; ЕВП – економічна вартість підприємства.</p>

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

А

АВС-аналіз – метод аналізу, що здійснюється з метою селективного добору найцінніших для підприємства постачальників і клієнтів, найважливіших видів сировини та матеріалів, найбільш вагомих елементів витрат, найрентабельнішої продукції, найефективніших напрямків капіталовкладень.

Автономна санація – вид санації підприємства, що здійснюється з використанням власних коштів підприємства та капіталу його власників.

Ажіо (емісійний дохід) – це сума перевищення доходів, отриманих від емісії власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій (різниця між курсом емісії та номінальним курсом акцій).

Альтернативна санація – фінансова санація, що проводиться зусиллями власників підприємства, за якої акціонер на добровільних засадах може зробити вибір між деномінацією чи консолідацією, з одного боку, та безповоротною фінансовою допомогою підприємству — з іншого, називається альтернативною санацією.

Аналіз точки безбитковості – метод, що передбачає визначення мінімального обсягу реалізації продукції, за якого підприємство може забезпечити безбиткову операційну діяльність у короткостроковому періоді.

Андеррайтери – професійні торговці цінними паперами.

Антикризове фінансове управління – система принципів, методів розробки та реалізації комплексу спеціальних управлінських рішень, спрямованих на попередження та подолання фінансової кризи підприємства, а також на мінімізацію її негативних фінансових наслідків.

Арбітражний керуючий – фізична особа, призначена господарським судом у встановленому порядку в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України;

Аудит – перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання з метою визначення вірогідності їхньої звітності та обліку, повноти й відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам.

Аудиторський висновок – офіційний документ, що складений відповідно до стандартів аудиту та передбачає надання впевненості користувачам щодо відповідності фінансової звітності або іншої інформації законодавству про банкрутство, ПСБО, внутрішнім вимогам та положенням суб'єкта-господарювання-боржника.

Б

Банкрут – боржник, неспроможність якого виконати свої грошові зобов'язання встановлена господарським судом.

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Безповоротна фінансова допомога – це сума коштів, переданих підприємству на умовах, які не передбачають відповідної компенсації чи повернення таких коштів.

Безспірні вимоги кредиторів – грошові вимоги кредиторів, підтвержені судовим рішенням, що набрало законної сили, і постановою про відкриття виконавчого провадження, згідно з яким відповідно до законодавства здійснюється списання коштів з рахунків боржника.

Бенчмаркінг – це процес порівняння товарів (робіт, послуг), виробничих процесів, методів та інших параметрів досліджуваного підприємства (структурного підрозділу) з аналогічними об'єктами інших підприємств чи структурних підрозділів.

Бенчмаркінг, зорієнтований на конкурентів – вид бенчмаркінгу, який сконцентрований на порівняльному аналізі товарів (робіт, послуг), продуктивності виробничих процесів та інших параметрів досліджуваного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів.

Бізнес-план реструктуризації – документ, що описує цілі, задачі, які необхідно вирішити у процесі реструктуризації, способи і терміни досягнення поставлених цілей, а також техніко-економічні і фінансові показники підприємства, очікувані в результаті їх досягнення.

Бізнес-процес – це сукупність різних видів діяльності, в межах якої “на вході” використовується один або більше видів ресурсів, і в результаті цієї діяльності “на виході” створюється продукт, що представляє цінність для споживача.

Боржник – суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати протягом трьох місяців свої грошові зобов'язання після настання встановленого строку їх виконання, які підтверджені судовим рішенням, що набрало законної сили, та постановою про відкриття виконавчого провадження.

В

Вартісний аналіз – вид аналізу, який полягає в дослідженні функціональних характеристик продукції, що виробляється, з погляду еквівалентності їх вартості та корисності, тобто досліджує функціональні та вартісні параметри продукції (робіт, послуг), а також класифікує функції продукту на головні, додаткові та непотрібні функції.

Вартість підприємства – різниця між реальною вартістю активів суб'єкта господарювання та ринковою ціною його зобов'язань.

Вертикальне злиття – це злиття одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції.

Виокремлення – виділення зі складу діючого підприємства одного чи кількох структурних підрозділів, структурних одиниць діючих об'єднань згідно з рішенням їх трудових колективів та за згодою власників або уповноваженого ними органу.

Виробничий цикл – період повного обороту матеріальних оборотних активів, що використовуються для обслуговування виробничого процесу, починаючи з моменту надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів на підприємство та закінчуючи моментом відвантаження виготовленої з них готової продукції покупцям.

Відновна вартість – це вартість відтворення об'єкта оцінювання на дату оцінювання, яка визначається множенням первісної вартості активів на коефіцієнт індексації, встановлений Держкомстатом.

Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішні індикатори – параметри, що оцінюються в процесі ідентифікації фінансової кризи підприємства та залежать від його діяльності, серед яких можна виділити фінансовий стан підприємства, виробничу програму, стан основних засобів, персонал.

Внутрішній бенчмаркінг – бенчмаркінг, який передбачає аналіз та порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного й того

самого підприємства.

Г

Горизонтальне злиття – це об'єднання двох фірм, які виробляють однаковий тип товару чи надають однакові послуги.

Грошове зобов'язання – зобов'язання боржника сплатити кредитору певну грошову суму відповідно до цивільно-правового правочину (договору) та на інших підставах, передбачених законодавством України.

Д

Двоступінчаста санація – тип санації, що передбачає слідом за зменшенням статутного капіталу обов'язкове його збільшення.

Деномінація – зменшення номінальної вартості акцій (часток, паїв) називається.

Державне підприємство – суб'єкт господарювання, у статутному капіталі якого частка державної власності перевищує 50 відсотків.

Державний орган з питань банкрутства – орган, створений державними органами влади, що сприяє створенню організаційних, економічних, інших умов, необхідних для реалізації процедур відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, у тому числі процедур банкрутства державних підприємств; організовує систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів).

Дивідендний дохід – показник становища підприємства на ринку цінних паперів, який вказує на частку чистого прибутку, що сплачується акціонерам у вигляді дивідендів.

Дизажіо – різниця між номінальною вартістю корпоративного права та ціною його викупу емітентом і затратами, пов'язаними з процедурою викупу прав і зменшення статутного фонду.

Добровільна ліквідація – ліквідація підприємства, яка здійснюється поза судовими органами на підставі рішення власників.

Досудова санація – система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, які може здійснювати власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, інвестор, з метою запобігання банкрутству боржника шляхом реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних,

технічних, фінансово-економічних, правових заходів відповідно до законодавства до початку порушення провадження у справі про банкрутство.

Дохід на акцію – індикатор становища підприємства на ринку цінних паперів, який відображає розмір доходу, що припадає на одну звичайну акцію.

Е

Експертне оцінювання майна – процес формування вартості майна підприємства, що полягає у визначенні оцінної вартості майна експертом відповідно до угоди із замовником.

Елективний метод – метод визначення потреби в капіталі, що розраховується обчисленням загальних витрат ресурсів, які авансуються у сировину, з/п, накладні витрати протягом операційного циклу і заморожуються в окремих позиціях оборотних активів, для чого одноденні витрати за окремими елементами перемножують на період, протягом якого ці витрати відволікаються в тих чи інших позиціях оборотних активів.

З

Забезпечені кредитори – кредитори, вимоги яких забезпечені заставою майна боржника (майнового поручителя).

Загальний порядок санації – процес проведення санації підприємств, що передбачає застосування процедури розпорядження майном з подальшим переходом до процедур санації, ліквідації або мирової угоди та притаманний усім суб'єктам господарювання.

Загальноекономічні індикатори – показники, що дають змогу своєчасно виявити зміни в тенденціях розвитку кон'юнктури економіки в цілому та використовують результати досліджень науково-дослідних економічних і соціологічних інститутів.

Зайняті особи стосовно боржника – юридична особа, що здійснює контроль над боржником, або контроль над якою здійснює боржник, або особа, з якою боржник перебуває під контролем третьої особи, власники (учасники, акціонери) боржника, керівник боржника, особи, що входять до складу органів управління боржника, головний бухгалтер (бухгалтер) боржника, у тому числі звільнені з роботи за три роки до порушення провадження у справі про банкрутство, а також особи, які перебувають у родинних стосунках із зазначеними особами та боржником.

Залишкова вартість – вартість об'єктів необоротних активів, яка визначається як різниця між їх відновною (первісною) вартістю та

проіндексованою сумою зносу.

Запас фінансової стійкості – це різниця між фактичною виручкою від реалізації та порогом рентабельності.

Збитки – це перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Зворотний лізинг – операція, що передбачає продаж основних засобів з одночасним зворотним отриманням їх в оперативний або фінансовий лізинг.

Злиття – об'єднання підприємства-боржника з фінансово-стійким підприємством.

Змінні витрати – витрати, обсяг здійснення яких перебуває в прямій залежності від зміни обсягу виробництва і реалізації продукції (сировина, основні матеріали, покупні напівфабрикати, тара тощо).

Значні правочини (договори) – правочини (договори) щодо розпорядження майном боржника, балансова вартість якого перевищує один відсоток балансової вартості активів боржника на день укладення правочину (договору).

Зовнішня санація – санація, що відбувається за рахунок коштів кредиторів і держави.

Золоте правило балансу – правило формування фінансових ресурсів на підприємстві, що вимагає дотримання правильних співвідношень між окремими статтями пасиву та активу, а саме умовами дотримання золотого правила балансу є: 1) необоротні активи повинні фінансуватися за рахунок власного капіталу та довгострокових позик; 2) довгострокові капітальні вкладення мають фінансуватися за рахунок коштів, мобілізованих на довгостроковий період.

Золоте правило фінансування – правило, відповідно до якого терміни, на які мобілізуються фінансові ресурси, мають збігатися (або бути не меншими) строків, на які вони вкладаються в необоротні чи оборотні активи.

Зона безпеки – це позитивне значення різниці між фактичною чистою виручкою від реалізації та виручкою від реалізації, що відповідає точці беззбитковості.

I

Інвестор – особа, яка приймає рішення щодо внесення власних, позичених та залучених майнових і інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування та

несе відповідальність за невиконання своїх зобов'язань.

Індикатор кризового стану – фінансовий показник, що відображає симптоми передкризового стану підприємства.

К

Керуючий санацією – фізична особа, яка відповідно до рішення господарського суду організовує здійснення процедури санації боржника.

Конкурсні кредитори – кредитори за вимогами до боржника, які виникли до порушення провадження у справі про банкрутство і виконання яких не забезпечено заставою майна боржника.

Кредитор – юридична або фізична особа, а також органи доходів і зборів та інші державні органи, які мають підтверджені у встановленому порядку документами вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника.

Криза ліквідності – кризовий стан діяльності підприємства, при якому воно є неплатоспроможним або існує реальна загроза втрати такої платоспроможності.

Криза прибутковості – кризовий стан діяльності підприємства, при якому збитки зменшують власний капітал підприємства, що призводить до незадовільної структури балансу.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – показник, що характеризує частину короткострокової заборгованості, яку підприємство має можливість погасити негайно.

Коефіцієнт заборгованості – показник фінансового стану підприємства, що відображає, скільки позикових коштів припадає на одиницю власних коштів, вкладених в активи підприємства.

Коефіцієнт концентрації власного капіталу – показник, що визначає частку коштів власників підприємства в загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства та характеризує незалежність підприємства від позикових коштів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу – показник, який характеризує частку позикових коштів у загальній сумі коштів, вкладених у майно підприємства.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу – індикатор, що показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку вкладено в оборотні кошти, а яку капіталізовано.

Коефіцієнт маневрування функціонуючого капіталу – показник, що характеризує частину власних оборотних коштів, яка має абсолютну ліквідність.

Коефіцієнт обертання активів – показник, що характеризує ефективність використання підприємством всіх наявних у нього ресурсів незалежно від джерела їх залучення та відображає, скільки разів за рік здійснюється повний цикл виробництва та обігу, або скільки одиниць реалізованої продукції принесла кожна одиниця активів.

Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості – фінансовий коефіцієнт, що показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки, тобто скільки разів вона утворюється та погашається на протязі року.

Коефіцієнт обертання запасів – показник, що відображає частоту обертання запасів для забезпечення поточного обсягу продаж.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – індикатор ділової активності підприємства, що відображає, скільки підприємству необхідно оборотів для сплати виставлених йому рахунків.

Коефіцієнт рентабельності акцій – показник становища підприємства на ринку цінних паперів, що характеризує відсоток повернення від капіталу, вкладеного в акції підприємства.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу – показник, що відображає, скільки грошових одиниць чистого прибутку "заробила" кожна грошова одиниця, інвестована власниками підприємства.

Коефіцієнт рентабельності основної діяльності – показник, який відображає співвідношення отриманого прибутку від реалізації та витрат на виробництво продукції підприємства.

Комітет кредиторів – це робочий орган зборів кредиторів боржника під час провадження справи про банкрутство, до компетенцій якого належать скликання зборів кредиторів; підготовка та укладення мирової угоди; звернення до арбітражного суду з клопотанням про відкриття процедури санації; визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури; призначення арбітражного керуючого та інші.

Комплексна реструктуризація – вид реструктуризації, що торкається всіх основних аспектів діяльності підприємства, у тому числі: власності, виробництва, менеджменту, фінансів, а також усіх його підрозділів.

Конверсія акцій — це об'єднання кількох акцій в одну (або обмін за встановленим співвідношенням однієї кількості акцій на іншу).

Конгломератне злиття – об'єднуються підприємства, не пов'язані між собою ні галузевими, ні технологічними особливостями.

Контролінг – сукупність елементів обліку, аналізу, контролю, планування, реалізація яких забезпечує вироблення різних підходів при здійсненні оперативного і стратегічного управління процесом досягнення кінцевих цілей та результатів діяльності підприємства.

Корпоративна реструктуризація – вид реструктуризації, що передбачає реорганізацію підприємства з метою зміни власника статутного капіталу, створення нових юридичних осіб і (або) нову організаційно-правову форму діяльності.

Критична неплатоспроможність – стан фінансової діяльності підприємства, що відповідає ситуації його потенційного банкрутства та має місце, якщо на початку і в кінці звітного кварталу перед порушенням справи про банкрутство, спостерігаються ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнт покриття і коефіцієнт забезпечення власними засобами у кінці звітного кварталу менше їх нормативних значень.

Кумулятивний метод – метод визначення потреби в капіталі, відповідно до якого його необхідний обсяг визначається множенням загальної тривалості відволікання коштів в оборотні активи протягом одного операційного циклу (в днях) на середньоденні їх витрати.

Курс емісії – це курс, за яким передплачуються акції (з юридичного погляду нижньою межею курсу емісії нових акцій є їх номінальна вартість, а з економічного — номінальна вартість разом із витратами на здійснення емісії).

Л

Ліквідатор – фізична особа, яка відповідно до судового рішення господарського суду організовує здійснення ліквідаційної процедури боржника, визнаного банкрутом, та забезпечує задоволення вимог кредиторів.

Ліквідаційна маса – усі види майнових активів (майно та майнові права) банкрута, які належать йому на праві власності або господарського відання на дату відкриття ліквідаційної процедури та виявлені в ході ліквідаційної процедури.

Ліквідаційний баланс – це баланс підприємства, який складається після

виконання ліквідаційних процедур, а саме після реалізації майнових об'єктів, що входять до складу ліквідаційної маси і необхідні для повного задоволення претензій кредиторів, та розподілу виручених сум між кредиторами.

Ліквідація – процес припинення функціонування суб'єкта підприємницької діяльності, визнаного господарським судом банкрутом, з метою здійснення заходів щодо вимог кредиторів шляхом продажу його майна.

Ліквідність – здатність окремих елементів активів трансформуватися в грошові кошти.

Ліквідність підприємства – це його спроможність здійснювати платежі наявними засобами або такими, що безперервно поповнюються за рахунок його діяльності.

Локальна реструктуризація – вид реструктуризації, що полягає у перетворенні окремого найбільш проблемного аспекту діяльності підприємства (наприклад, реструктуризація менеджменту) або конкретного підрозділу.

М

Маржинальний прибуток (валова маржа) – це різниця між чистою виручкою та умовно-змінним витратами (або це сума прибутку підприємства та його постійних витрат).

Масове оцінювання майна – це процес визначення вартості майна з використанням стандартної методології та стандартного набору вихідних даних без залучення експертів.

Мирова угода – домовленість між боржником і кредиторами стосовно відстрочки та/або розстрочки, а також прощення (списання) кредиторами боргів боржника, яка оформляється шляхом укладення угоди між сторонами.

Містоутворююче підприємство – юридична особа, кількість працівників якої з урахуванням членів їх сімей становить не менш як половину чисельності населення адміністративно-територіальної одиниці, у якій розташована така юридична особа.

Мораторій – зупинення виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), термін виконання яких настав до дня введення мораторію, і припинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до дня введення мораторію.

Н

Надкритична неплатоспроможність – (за підсумками року $K_p < 1$ за відсутності прибутку) відповідає фінансовому стану боржника, коли за підсумками календарного року коефіцієнт покриття є меншим 1, прибуток є відсутнім, а задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання його грошових зобов'язань в повному обсязі перед іншими кредиторами.

Неплатоспроможність – неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через відновлення його платоспроможності.

Нуль-базис- бюджетування (zbb, zero-base-budgeting) – метод санаційного контролінгу, що передбачає розробку операційного бюджету та оперативного фінансового плану на підставі стратегічних цілей та довгострокових планів розвитку підприємства.

О

Об'єкт спостереження – параметр фінансового стану підприємства, відхилення яких свідчить про його кризовий стан.

Облігації конверсійної позики (конвертовані облігації) – це іменні облігації, які через відповідний час можна обміняти на звичайні акції підприємства.

Облік векселя – кредитна операція з придбання векселя винятково банком до настання строку платежу за ним у векселедержателя за грошові кошти з дисконтом.

Оперативна реструктуризація – вид реструктуризації, що припускає проведення невідкладних перетворень підприємств в короткий термін.

Оперативний механізм фінансової стабілізації – система заходів, спрямована на зменшення обсягів поточних зовнішніх та внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді та на збільшення суми грошових активів, що забезпечують негайне погашення таких зобов'язань.

Операційний цикл – це проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції.

Опитування – метод санаційного контролінгу, що передбачає проведення опитування працівників усіх структурних підрозділів та керівництва підприємства з метою виявлення його слабких сторін та санаційних резервів для діагностики

фінансової кризи.

Особливо небезпечні підприємства – суб'єкти підприємницької діяльності вугільної, гірничодобувної, атомної, хімічної, хіміко-металургійної, нафтопереробної, інших галузей, припинення діяльності яких потребує здійснення спеціальних заходів щодо запобігання заподіяння шкоди життю та здоров'ю громадян, майну, спорудам, навколишньому природному середовищу.

II

Первісна вартість – це вартість окремих об'єктів основних засобів, за якою їх було взято на баланс підприємства.

Передавальний баланс – це баланс підприємства, що реорганізується, на день припинення його діяльності.

Перетворення – це спосіб реорганізації, що передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства.

План санації – документ, що передбачає порядок та строк відновлення платоспроможності боржника з використанням таких заходів.

Погашені вимоги кредиторів – задоволені вимоги кредиторів; вимоги, щодо яких досягнуто згоди про припинення, у тому числі заміну зобов'язання або припинення зобов'язання в інший спосіб.

Поглинання – це форма реорганізації, що полягає в придбанні корпоративних прав фінансово-неспроможного підприємства підприємством-санатором.

Поділ – це спосіб реорганізації, який полягає в тому, що юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб.

Подрібнення підприємства – це зниження вартості сукупних активів підприємства.

Показник фінансового лівериджу – індикатор фінансового стану підприємства, що показує його залежність від довгострокових зобов'язань і має важливе значення в процесі аналізу джерел власних коштів.

Показник цінності акції – показник оцінки становища підприємства на ринку цінних паперів, що слугує індикатором попиту на акції підприємства та

відображає, як багато згодні сплачувати інвестори за одиницю прибутку на акцію.

Політичні індикатори – індикатори кризового стану підприємства, що мають політичну природу та відбивають тенденції в економічному законодавстві, політику протекціонізму і т.д.

Поріг рентабельності – це така виручка від реалізації, при якій підприємство вже не має збитків, але ще не має прибутку.

Портфельний аналіз – метод санаційного стратегічного контролінгу, що полягає у аналізі портфеля цінних паперів на підприємстві та аналізі портфеля продукції, що виробляється даним суб'єктом господарювання з врахуванням двох оцінних критеріїв: доходу від певного виду діяльності та рівень ризикованості вкладень.

Поточна ліквідність – стан підприємства, коли воно здатне погасити поточні зобов'язання за рахунок поточних активів.

Поточна неплатоспроможність – фінансовий стан будь-якого підприємства, що характеризується тимчасовою недостатністю наявних у підприємства коштів та високоліквідних активів для погашення поточного боргу після настання встановленого терміну їх сплати не інакше, як через відновлення платоспроможності.

Поточні кредитори – кредитори за вимогами до боржника, які виникли після порушення провадження у справі про банкрутство.

Потреба в капіталі – це виражена в грошовому еквіваленті потреба підприємства у грошових та матеріальних засобах, необхідних для виконання поставлених цілей та забезпечення фінансової рівноваги.

Постійні витрати – витрати підприємства, сума яких не залежить від зміни обсягу виробництва і реалізації продукції в межах певного часового періоду, та які здійснюються навіть за умови відсутності основної діяльності (орендна плата, знос малоцінних та швидкозношувальних предметів, запчастини для ремонту устаткування, витрати на рекламу, заробітна плата робітникам).

Правила фінансування – принципи, згідно яких підприємство мобілізує фінансовий капітал для покриття потреби у фінансових ресурсах.

Правило вертикальної структури капіталу – правило фінансування підприємства, що пов'язане з аналізом складу та структури джерел формування капіталу, вимог дотримання певного співвідношення між власним і позичковим

капіталом підприємства за критеріями коефіцієнта незалежності та показника фінансового ліввериджу.

Представник працівників боржника – особа, уповноважена загальними зборами, на яких присутні не менш як дві третини штатної чисельності працівників боржника, або відповідним рішенням первинної профспілкової організації боржника представляти їх інтереси під час провадження у справі про банкрутство з правом дорадчого голосу.

Прибуток – це позитивна різниця між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) у цінах продажу без акцизного збору, ПДВ, ввізного мита, митного збору та інших обов'язкових зборів і платежів, передбачених законодавством, та витратами, що включаються до собівартості реалізованої продукції.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування – це перевищення суми прибутку від основної діяльності, фінансових та інвестиційних доходів, над сумою фінансових та інвестиційних витрат.

Приєднання – це спосіб корпоративної реструктуризації, який передбачає приєднання всіх прав та обов'язків однієї або кількох юридичних осіб-правопередників до іншої юридичної особи- правонаступника.

Приховане банкрутство – це навмисне приховання факту стійкої фінансової неспроможності через подання недостовірних даних.

Приховані резерви – це частина капіталу підприємства, що не відбита в балансі та дорівнює, як правило, різниці між балансовою вартістю окремих майнових об'єктів підприємства та їх реальною (вищою) вартістю.

Програма санації – система спрогнозованих взаємопов'язаних заходів виходу підприємства з кризи.

Пролонговані кредити – це кредити, за якими строк дії кредитного договору продовжений та змінені його умови з об'єктивних причин, які призвели до несвоєчасного повернення позики.

Р

Реальне банкрутство – вид банкрутства підприємства, що характеризує повну неспроможність підприємства відновити в майбутньому періоді свою фінансову стійкість і платоспроможність через реальні втрати використовуваного капіталу.

Реєстр вимог кредиторів – документ, що містить відомості про кожного

кредитора, розмір його вимог за грошовими зобов'язаннями, черговість задоволення кожної вимоги.

Реінжиніринг – це фундаментальне переосмислення і радикальне перепроєктування бізнес-процесів для досягнення істотних поліпшень у таких ключових для сучасного бізнесу показниках результативності як витрати, якість, рівень обслуговування та оперативність.

Реорганізація – повна або часткова зміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох, наслідком чого є передача або прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступником.

Реструктуризація активів – процес зміни складу активів на підприємстві, що відбувається з використанням таких заходів як: продаж частини основних засобів; продаж зайвого обладнання, запасів сировини та матеріалів тощо; продаж окремих підрозділів підприємства; зворотний лізинг; реалізація окремих видів фінансових вкладень; рефінансування дебіторської заборгованості.

Реструктуризація виробництва – вид реструктуризації, що передбачає внесення змін до організаційної та у виробничо-господарську сферу підприємства з метою підвищення його рентабельності та конкурентоспроможності шляхом зміни керівництва підприємства; впровадження нових, прогресивних форм та методів управління; диверсифікація асортименту продукції; поліпшення якості продукції; підвищення ефективності маркетингу; зменшення витрат на виробництво; скорочення чисельності зайнятих на підприємстві.

Реструктуризація пасивів – вид реструктуризації, що полягає в зміні структури пасиву балансу шляхом збільшення чи зменшення статутного капіталу підприємства, випуск облігацій, конверсія боргу у власність, погашення кредитів, залучення додаткових кредитів.

Реструктуризація підприємства – здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів.

Рефінансування дебіторської заборгованості – процес переведення

дебіторської заборгованості в інші ліквідні форми оборотних активів: грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення тощо.

Ринкові індикатори – показники, що дають можливість виявити тенденції на ринках, де здійснює свою діяльність підприємство (оцінка конкурентоспроможності продукції, загальний обсяг запланованої реалізації, фактичний та необхідний обсяг інвестицій).

Розподільний баланс – це баланс підприємства, що реорганізується, на день припинення його діяльності, в якому окремо відбиваються активи й пасиви, розподілені між ним і підприємствами- правонаступниками, тобто та частка майна, вимог і зобов'язань, яка передається підприємствам, що утворюються в результаті поділу чи виокремлення.

Розпорядженням майном – система заходів щодо нагляду та контролю за управлінням і розпорядженням майном боржника з метою забезпечення збереження, ефективного використання майнових активів боржника, проведення аналізу його фінансового становища, а також визначення наступної оптимальної процедури (санації, мирової угоди чи ліквідації) для задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів.

Розпорядник майна – фізична особа, яка відповідно до судового рішення господарського суду забезпечує здійснення процедури розпорядження майном.

С

Санаційна спроможність – це наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, які визначають його здатність до успішного проведення фінансової санації.

Санаційний аудит – окремий напрям діяльності аудиторських фірм, що полягає у проведенні аудиту на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі з метою оцінки санаційної спроможності підприємства.

Санаційний прибуток – прибуток, що виникає внаслідок викупу підприємством власних корпоративних прав за курсом, нижчим за номінальний (дизажіо), у результаті їх безкоштовної передачі до анулювання, зниження номінальної вартості або у випадку одержання безповоротної фінансової допомоги від власників корпоративних прав, кредиторів й інших зацікавлених у санації осіб.

Санація – система заходів, що здійснюються під час провадження у справі про банкрутство з метою запобігання визнанню боржника банкрутом та його ліквідації, спрямована на оздоровлення фінансово-господарського становища

боржника, а також задоволення в повному обсязі або частково вимог кредиторів шляхом кредитування, реструктуризації підприємства, боргів і капіталу та (або) зміну організаційно-правової та виробничої структури боржника.

Санація балансу – формальне покриття відбитих у балансі збитків та створенні необхідних резервних фондів за рахунок одержання санаційного прибутку, що пов'язана зі зміною розмірів та структури власного капіталу підприємства.

СВОТ-аналіз (SWOT-analysis) – це метод санаційного контролінгу, що передбачає аналіз сильних (Strength) та слабких (Weakness) сторін, а також можливостей розвитку (Opportunity) і ризиків (Threat) та може застосовуватись до всього підприємства, до його окремих структурних підрозділів або видів продукції.

Синергізм – це умова, за якої загальний результат є більшим від суми часток.

Система раннього попередження та реагування (СРПР) – це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики та загрози, яких може зазнати на підприємство як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища.

Системна криза – вид фінансової кризи, що охоплює всі основні напрями та форми фінансової діяльності.

Сільськогосподарські підприємства – юридичні особи, основним видом діяльності яких є вирощування (виробництво, виробництво та переробка) сільськогосподарської продукції, виручка від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) ними сільськогосподарської продукції становить не менше 50 відсотків загальної суми виручки.

Соціальні індикатори – показники, що характеризують демографічну ситуацію в країні, вартість робочої сили, рівень мінімальної заробітної плати тощо, рівень заборгованості по заробітній платі, рівень оплати праці відповідно до середнього показника по галузі в цілому, втрати робочого часу.

Спеціальний порядок санації – процес санації, що передбачає залучення до участі у справі додаткових учасників, продовження строків санації, збігу процедур розпорядження майном та санації.

Спрощений порядок санації – процес санації, що застосовується під час ліквідації банкрута без застосування процедур розпорядження майном та санації.

Сторони у справі про банкрутство – конкурсні кредитори (представник комітету кредиторів), боржник (банкрут).

Стратегічна криза – вид фінансової кризи, при якій на підприємстві зруйновано виробничий потенціал та відсутні фактору до подальшої успішної роботи суб'єкта підприємництва.

Стратегічна реструктуризація – розрахована на тривалу перспективу, передбачає корінну перебудову діяльності підприємства

Стратегічний механізм фінансової стабілізації – система дій, спрямованих на підтримання фінансової рівноваги підприємства в довгостроковому періоді, який базується на використанні моделі стійкого зростання підприємства, що забезпечується основними параметрами його фінансової стратегії.

Стратегія санації – сукупність дій, необхідних для досягнення підприємством довгострокових конкурентних вигод, які забезпечать йому високий рівень рентабельності шляхом координації та розподілу ресурсів суб'єкта господарювання.

Структурна криза – вид фінансової кризи, що зумовлена поступовим та довготривалим наростанням диспропорцій в окремих параметрах фінансової діяльності.

Суб'єкт банкрутства – боржник, неспроможність якого виконати свої грошові зобов'язання встановлена господарським судом.

Субсидії – це трансферти підприємствам з боку держави на фінансування поточних витрат.

Судова процедура санації – вид санації, що здійснюється в ході судового процесу банкрутства відповідно до законодавства.

І

Тактичний механізм фінансової стабілізації – це система санаційних заходів, що ґрунтується на використанні моделей фінансової рівноваги в довгостроковому періоді.

Тактична реструктуризація – проведення реорганізаційних заходів у рамках існуючої стратегії і спрямована на досягнення середньострокових цілей функціонування підприємства.

Технічне банкрутство – вид банкрутства, що характеризує стан неплатоспроможності підприємства, зумовлений істотним простроченням його дебіторської заборгованості; при цьому розмір дебіторської заборгованості перевищує розмір кредиторської заборгованості підприємства, а сума його активів є значно більшою, ніж обсяг його фінансових зобов'язань.

Технологічні індикатори – показники, які дають інформацію щодо появи на ринку нових продуктів, методів, процесів (рівень завантаження виробничих потужностей, темп оновлення основних засобів, вікова структура та технологічний рівень виробничих потужностей, ритмічність виробничого процесу).

Тимчасовий керуючий – це фахівець, який не втручається в процес управління підприємством доти, поки дії адміністрації не створюють загрози втрати майна підприємства.

Точка безбитковості – показник, що характеризує такий обсяг виробництва та реалізації продукції, якому відповідає нульовий прибуток підприємства, тобто обсяг реалізації продукції дорівнює валовим витратам на її виробництво та реалізацію.

У

Укрупнення підприємства – зростання вартості сукупних активів підприємства.

Умисне банкрутство – це свідоме доведення суб'єкта підприємницької діяльності до стійкої фінансової неплатоспроможності, яка виникає внаслідок того, що власник або посадова особа підприємства з корисливих міркувань вдається до протиправних дій або не виконує чи неналежно виконує свої службові обов'язки, завдаючи істотної шкоди державним або громадським інтересам чи законним правам власників і кредиторів.

Уповноважена особа засновників боржника – особа, уповноважена загальними зборами учасників (акціонерів), що володіють більш як половиною статутного капіталу боржника, представляти їхні інтереси під час провадження у справі про банкрутство з правом дорадчого голосу.

Учасники у справі про банкрутство – сторони, забезпечені кредитори, арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор), власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, державний орган з питань банкрутства, Фонд державного майна України, представник органу місцевого самоврядування, представник працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) суб'єкта підприємницької діяльності-

боржника.

Ф

Факторинг – фінансова комісійна операція, при якій клієнт переуступає дебіторську заборгованість факторинговій компанії з метою миттєвого отримання більшої частини платежу; гарантії повного погашення заборгованості; зниження витрат по веденню рахунків.

Факторний аналіз відхилень – метод санаційного контролінгу, основним завданням якого є визначення та оцінювання причин відхилень фактичних показників витрат від нормативних.

Фіктивне банкрутство – вид банкрутства, що полягає в явно неправдивій заяві засновника або власника підприємства, а також посадової особи певного підприємства про фінансову неспроможність виконання зобов'язань перед кредиторами та бюджетом.

Фінансова криза – фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей його впливу на фінансові відносини.

Фінансова реструктуризація – зміна структури й розмірів власного та позичкового капіталу, а також зміна в інвестиційній діяльності підприємства: реструктуризація заборгованості перед кредиторами; одержання додаткових кредитів; збільшення статутного фонду; заморожування інвестиційних вкладень.

Фінансовий цикл – період повного обороту коштів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за отриману сировину, матеріали й напівфабрикати та закінчуючи оплаченою дебіторською заборгованістю за поставлену готову продукцію.

Фондовіддача – показник, який відображає, скільки реалізованої продукції припадає на одиницю коштів, вкладених в основні фонди.

Форфейтинг – це спосіб фінансування (кредитування) зовнішньоекономічних операцій, який полягає в купівлі в експортера експортних вимог форфейтером (комерційним банком чи спеціалізованою компанією) з виключенням права регресу (зворотної вимоги).

Функціональний бенчмаркінг – метод санаційного контролінгу, що має на меті проаналізувати окремі процеси, функції, методи й технології в порівнянні з іншими підприємствами, які не є конкурентами розглядуваного.

Х

XYZ-аналіз – метод санаційного контролінгу, який використовується з метою нормування оборотних коштів, для створення виробничих запасів, для чого здійснюється класифікація сировини залежно від рівномірності її споживання.

Ч

Чиста санація – це санація балансу неспроможного підприємства, яка спрямована на формальне покриття засвідчених у балансі збитків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Господарський кодекс України №4366IV від 16.01.2003 р. (зі змін. і допов.) URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні Закон України від 12 липня 2001 р. (зі змін. і допов.) – URL : <http://zakon.rada.gov.ua> .
3. Про затвердження типової форми плану санації боржника у справі про банкрутство, типової форми мирової угоди у справі про банкрутство та вимог щодо їх розроблення: Наказ Міністерства юстиції України від 19.06.2013 N 1223/5.URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Про затвердження Порядку збільшення (зменшення) статутного капіталу публічного або приватного акціонерного товариства: Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 14.05.2013 № 822 – URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Єлецьких С. Я., Тельнова Г. В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навчальний посібник К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
6. Колісник М. К., Ільчук П. Г., Віблій П. І. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навчальний посібник К. : Кондор, 2007. 272 с.
7. Копилюк О. І., Штангрет А. М. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навчальний посібник. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 168 с.
8. Пепа Т. В., Федорова В. О., Кондрашихін А. Б., Андреева О. В. Управління фінансовою санацією підприємств : навч. пос. К. : Центр учбової літератури, 2008. 440 с.
9. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. Посіб. К. : Вид-во КНЕУ, 2000. 412 с.
10. Управління фінансовою санацією : навчальний посібник. Х. : ВД “Інжек”, 2004. 208 с.
11. Управління фінансовою санацією підприємства : навчальний посібник / за ред. С. Я. Салиги. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 240 с.
12. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: підручник . К.: Кондор, 2006. 380 с

Додаткова література

1. Методика розрахунку розміру збитків акціонерів при реорганізації шляхом злиття чи приєднання товариств. Рішення Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 4 серпня 2006 року № 720. Цінні папери України. 2006. № 33 (425). С. 9 – 15.
2. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. Затверджені рішенням Центральної спілки споживчих товариств України від 28 липня 2006 року. Юрист + закон. Інформ. бюл. 2007. Іюнь. CD-R.
3. Методичні рекомендації щодо визначення вартості чистих активів акціонерних товариств. Затверджені рішенням Державної комісії з цінних паперів

- та фондового ринку від 17 листопада 2004 року № 485. Юрист + закон. Інформ. бюл. 2007. Іюнь.
4. Національний стандарт № 1 “Загальні засади оцінки майна і майнових прав” : Затв. постановою КМУ від 10 вересня 2003 р. № 1440. Уряд. кур’єр. 2003. 15 жовтня (№ 193).
 5. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 348-IV URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. .
 6. Про аудиторську діяльність: Закон України від 14 вересня 2006 року № 140-V– [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
 7. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17 вересня 2008 року URL : <http://zakon.rada.gov.ua>.
 8. Про затвердження Порядку погодження планів санації, мирових угод і переліків ліквідаційних мас: Наказ Фонду державного майна України 06.06.2007 N 895. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
 9. Про методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства / Наказ Міністерства економіки України від 19 січня 2006 року № 14.
 10. Порядок прийняття рішення щодо проведення додаткових емісій акцій, їх викупу державою або внесення додаткових вкладів до статутних капіталів господарських товариств. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2007 року № 797. Офіційний вісник України від 18 червня 2007 року. 2007. № 42. С. 76.
 11. Порядок проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту діяльності суб’єктів господарювання. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2006 року № 361. Юрист + закон. Інформ. бюл. 2007. Іюнь.
 12. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебный курс. К. : Эльга, Ника-Центр, 2005. 656 с.
 13. Брихгем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент : полный курс. Т. 2 [пер. с англ. ; под ред. В. В. Ковалева]. СПб. : Экономическая школа, 1998. 669 с.
 14. Валдайцев С. В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия: учеб. пособие для вузов. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 720 с.
 15. Головін М. М. Досудова санація підприємств як альтернативний шлях роздержавлення.
 16. Гридчина М. В. Финансовый менеджмент: курс лекцій. 2-е изд., допол. и перераб. К. : МАУП, 2002. 158 с.
 17. Грідчина М. В. Управління фінансами акціонерних товариств : навч. посіб. К. : А.С.К., 2005. 384 с.
 18. Дайле А. Практика контроллинга: [пер. с нем. ; под ред. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой]. М. : Финанси и статистика, 2001. 336 с.
 19. Зятковський І. В. Фінансове оздоровлення підприємств: теорія і практика: монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 344 с.

20. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб.К.: МАУП, 2000. 152 с.
21. Контроллинг в бизнесе (методологические и практические основы построения контроллинга в организациях). М. : Финансы и статистика, 1998. 196 с.
22. Ларіонова К. Формування санаційного потенціалу як інструменту управління санацією підприємств легкої промисловості. Соціально-економічні проблеми і держава. 2012. Вип. 2 (7). С. 38-47.
23. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : монографія. К. : Вид-во КНТЕУ, 2001. 589 с.
24. Ліснічук О. А. Діагностика кризових явищ на підприємстві. Сталий розвиток економіки. 2012. Вип. 5 [15]. С. 120-126.
25. Мендрул О. Г. Вартість підприємств: база оцінки. Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. 2002№ 3. С. 44–48.
26. Мендрул О. Г. Методологічні особливості оцінки вартості підприємств в умовах економічної трансформації. Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. 2002. № 9. С. 56–59.
27. Хелферт Э. Техника финансового анализа. М. : Аудит, ЮНИТИ, 1996. 663 с.
28. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Антикризове управління підприємством: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2004. 196 с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1. Верховна Рада – www.rada.gov.ua
2. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
3. Міністерство економіки – www.me.gov.ua
4. Міністерство праці та соціальної політики – www.mlsp.kiev.ua
5. Міністерство фінансів – www.minfin.gov.ua
6. Міністерство промислової політики – www.industry.gov.ua
7. Державний комітет статистики – www.ukrstat.gov.ua
8. Фонд державного майна – www.spfu.gov.ua
9. Державна податкова адміністрація – www.sta.gov.ua
10. Агентство гуманітарних технологій – <http://www.aht.org>.
11. Міжнародний інститут бізнесу – <http://www.iib.com.ua>
12. Міжнародний інститут порівняльного аналізу – <http://www.icaei.org.ua>
13. Міжнародний центр перспективних досліджень – www.icps.kiev.ua
14. Національна Академія наук України – <http://www.nas.gov.ua>
15. Торгово-промислова палата України – <http://www.ucci.org.ua>
16. Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова – <http://www.uceps.com.ua>
17. Український центр післяприватизаційної підтримки підприємств – <http://www.ucpps.kiev.ua>
18. Центр антикризових досліджень – <http://www.anticrisis.come.to>

19. Центр інновацій та розвитку – <http://www.ngoukraine.kiev.ua/ids/>
20. Центр стратегічних розробок – <http://www.ln.com.ua>
21. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbv.gov.ua
22. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n-t.org/
23. «Голос України» Газета Верховної Ради України – www.uamedia.visti.net/golos

ЗАРУБІЖНІ ТА МІЖНАРОДНІ ЦЕНТРИ ТА ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

1. Аналитический центр „Онлайн Россия" – <http://www.ancentr.ru>
2. Бюро экономического анализа (Россия) – <http://www.beafnd.org/russian>
3. Экспертный институт (Россия) – <http://www.exin.ru>
4. Институт мировой экономики и международных отношений – www.isn.rsu.ru/imemo/index2.htm
5. Світовий банк – <http://www.worldbank.org/>
6. Європейська комісія (EU) – <http://www.europa.eu.int/>
7. Українсько-європейський консультативний центр (UEPLAC); Ukrainian Economic Trends - <http://www.ueplac.kiev.ua/>
8. Світові Web-ресурси з економіки, Steve Gardner, Baylor University – hsb.baylor.edu/html/gardner/RESORS.HTM
9. Centre for Social and Economic Research (CASE) – <http://www.case.com.pl/indexen.html>
10. Український медіа-сервер (ЗМІ - преса, радіо, телебачення, органи законодавчої та виконавчої влади) – <http://www.vlada.kiev.ua/usm>
11. Кабінет Міністрів України, міністерства та відомства – <http://www.kmu.kiev.ua/>

Навчально-методичне видання

Стащук Олена Володимирівна

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ

Методичні вказівки

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку2021. формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times/ Друк офсетний.
Ум. друк. Арк.Зам №... Тираж 50
Волинський національний університет імені Лесі Українки.
43025, м. Луцьк, просп.. Волі, 13.